

ПРОЄКТ

Звіт про стратегічну екологічну оцінку

**до внесення змін до Плану заходів
з реалізації у 2021-2023 роках
Стратегії розвитку Донецької області
на період до 2027 року**

2021 рік

ЗМІСТ

1. Зміст та основні цілі проєкту Плану заходів (із змінами), його зв'язок з іншими документами державного планування	3
2. Характеристика поточного стану навколишнього природного середовища та здоров'я населення і прогностні зміни цього стану, якщо проєкт Плану заходів (із змінами) не буде затверджено	6
3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу	37
4. Основні екологічні проблеми Донецької області, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема, щодо територій з природоохоронним статусом.....	44
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування.....	50
6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	52
7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.....	60
8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка	62
9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	63
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)	68
11. Резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1-10 цієї частини, розраховане на широку аудиторію	68
Додаток Список використаних джерел	70

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОЄКТУ ПЛАНУ ЗАХОДІВ (ІЗ ЗМІНАМИ), ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

План заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Донецької області на період до 2027 року (далі – План заходів), із запропонованими до нього змінами, є документом державного стратегічного планування місцевого рівня, в якому визначаються цілі, пріоритети розвитку та напрями реалізації державної регіональної політики з конкретизацією основних завдань і заходів, орієнтовних обсягів і джерел їх фінансування, їх виконавців і строків виконання, а також індикаторів результативності їх виконання.

План заходів розроблений відповідно до Законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про стимулювання розвитку регіонів», згідно з вимогами Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів (постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932, із змінами) та Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації (наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79, із змінами).

План заходів враховує головні державні пріоритети регіонального розвитку на довгостроковий період, які визначені, зокрема:

Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 471;

Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»;

Національною доповіддю «Цілі сталого розвитку: Україна»;

Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695;

Стратегією розвитку Донецької області на період до 2027 року, затвердженою розпорядженням голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 17 лютого 2020 року № 147/5-20;

галузевими стратегічними документам державного планування, серед яких:

Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація», схвалена Указом Президента України від 09 лютого 2016 року № 42/2016;

Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 року № 168-р;

Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 року № 605-р;

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2017 року № 820;

Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 року № 430-р;

Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року, затверджені Законом України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII;

Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р;

Стратегія розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 588-р;

регіональними цільовими програмами, які реалізуються на території області, тощо.

Програми Плану заходів повністю співпадають зі стратегічними цілями Стратегії розвитку Донецької області на період до 2027 року (далі – Стратегії), напрями – з операційними цілями:

Програма 1: Оновлена, конкурентоспроможна економіка.

Програма 2: Якість життя та людський розвиток.

Програма 3: Ефективне управління та безпека в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів.

Програма 4: Екологічна безпека та збалансоване природокористування.

Стратегічні цілі Стратегії – програми Плану заходів			
1. Оновлена конкуренто-спроможна економіка	2. Якість життя та людський розвиток	3. Ефективне управління та безпека в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів	4. Екологічна безпека та збалансоване природо-користування
Операційні цілі Стратегії – напрями Плану заходів			
1.1. Кваліфіковані кадри, продуктивна зайнятість та гідна праця	2.1. Всебічний розвиток дівчат і хлопців	3.1. Безпека населення та територій	4.1. Безпечний стан довкілля
1.2. Розумна спеціалізація, заснована на знаннях та інноваціях	2.2. Турбота про здоров'я населення	3.2. Рівний доступ населення до базових соціальних, адміністративних та комунальних послуг	4.2. Стале управління відходами та небезпечними хімічними речовинами
1.3. Транспортна доступність та просторове сполучення	2.3. Гармонійний фізичний та духовний розвиток людини	3.3. Ефективне управління територіальним розвитком	4.3. Енергетична безпека та розвиток альтернативної енергетики
		3.4. Інформатизація та цифровізація публічних послуг	

План заходів узгоджено з наявними та передбачуваними джерелами фінансування і можливостями для реалізації проектних ідей, а безпосередньо проектні ідеї перевірено на предмет відповідності Стратегії.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ І ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ПРОЄКТ ПЛАНУ ЗАХОДІВ (ІЗ ЗМІНАМИ) НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

Сучасний стан довкілля та динаміка розвитку екологічної ситуації на території області є критичними. Для регіону характерний високий рівень розвитку промисловості та сільськогосподарського освоєння території. Донецька область є одним з найбільш індустріально-розвинених регіонів України. На території області створена потужна техносфера, що включає значні промислові підприємства гірничодобувної, металургійної, хімічної промисловості, енергетики, важкого машинобудування та будівельних матеріалів, родовища корисних копалин. Висока концентрація промислового, сільськогосподарського виробництва, транспортної інфраструктури в поєднанні із значною щільністю населення створили величезне навантаження на біосферу – найбільшу в Україні та Європі.

Сьогодні на території Донецької області, яка становить лише 4,4 відсотка від загальної площі України, зосереджена п'ята частина промислового потенціалу держави, 78 відсотків якого припадає на екологічно небезпечні виробництва металургійної та видобувної галузей, виробництво електроенергії й виробництво коксу.

2.1 Загальна характеристика Донецької області

Донецька область розташована у південно-східній частині України. На південному заході та заході вона межує з Дніпропетровською та Запорізькою областями, на північному заході – з Харківською, на північному сході – з Луганською, на сході – з Ростовською областю Російської Федерації, з півдня – омивається Азовським морем. Територія області простягнулась з півночі на південь на 240 км та зі сходу на захід – на 170 км. Область займає західну частину Донецького кряжу та східну половину Приазовської височини. По території краю проходить вододіл річок басейнів Чорного та Азовського морів.

На частині території Донецької області органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження (розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2014 року № 1085-р (із змінами)).

Рельєф Донецької області горбисто-рівнинний, з характерною сильною ерозією ґрунтів. Північна та центральна частини області – це Донецький кряж, південна – Приазовська височина. У ландшафтній структурі території області переважають степові височини та схили, степові рівнинні комплекси терас, а також горбисті, піщані та лісові рівнини, річкові долини та мережа балок. Типові ландшафти області – сильно розчленовані балками рівнини та височини, які переходять у заплавні ландшафти річкових долин, а також лиманні рівнини на морському узбережжі.

За своїм характером земна поверхня Донецького кряжу є хвилястою рівниною. Максимальні відмітки висот по Донецькому кряжу в області сягають 200-260 метрів. Найвища точка – Саур могила, її височина 277,9 м. Амплітуда висот у цих районах досягає 200 м. Це все, що залишилося від колись досить високого гірського масиву. На околицях Донецький кряж втрачає і без того скромну висоту, зливаючись з навколишніми річковими

долинами. І лише до Сіверського Дінця він обривається крутим уступом, оголюючи древні крейдові відкладення.

У гідрографічному відношенні територія Донецької області ділиться на три частини: північну (басейн ріки Сіверський Донець), південну (ріки басейну Приазов'я (Азовського моря)) та західну (басейн ріки Дніпро).

Основну частину запасів поверхневих вод Донецької області складають річки. В області налічується 246 річок, загальна довжина яких становить 5410 км. З метою регулювання місцевого стоку на них побудовано 130 водосховищ ємністю 863 млн м³ і більш як 2147 ставків ємністю 270 млн м³.

Водні ресурси області формуються за рахунок транзитного притоку поверхневих вод річки Сіверський Донець, місцевого річного стоку, що утворюється в межах області, стічних, шахтних і кар'єрних вод, а також експлуатаційних запасів підземних вод.

Територією області протікає: 1 велика річка – Сіверський Донець загальною довжиною 1053 км (у межах області – 96 км) – головна водна артерія краю; 8 середніх річок – Казенний Торець довжиною 134 км (у межах області – 134 км), Лугань – 198 км (44 км), Кальміус – 209 км (209 км), Міус – 258 км (65 км), Кринка – 180 км (170 км), Самара – 320 км (51 км), Вовча – 323 км (147 км) і Мокрі Яли – 132 км (132 км); 2269 малих річок, у тому числі струмків, загальною довжиною 10,59 тис. км, з них: 246 річок довжиною понад 10 км загальною довжиною 5,4 тис. км.

Середнє значення відносної вологості складає 74%. Середньорічні температури по регіону міняються не дуже істотно. Середня температура повітря в січні – від -4⁰ С до -6⁰С, у липні – від 23⁰С до 24⁰С. Холодна пора року визначалася дуже нестійкою погодою: у січні – проходження активних циклонів та атмосферних фронтів, які зумовили випадіння опадів різної інтенсивності у вигляді снігу та дощу, посилення східного, північно-східного, південно-східного вітру до небезпечних позначок та туманів.

У лютому місяці переважала не по зимовому тепла погода з опадами та туманами. Середньомісячна температура повітря по Донецькій області у лютому була на 6-7⁰С вище норми.

Влітку погода була переважно спекотною та бездошовою. Переважають західні і північно-західні вітри, які доволі часто приводять до засух. Майже весь літній період спостерігалась спека та дефіцит опадів, що обумовило надзвичайно високу пожежну небезпеку.

Серед несприятливих кліматичних явищ слід виділити зимову відлигу, ожеледицю, промерзання ґрунту, весняні заморожування, сухі східні вітри, град і часті тумани.

2.2 Аналіз впливу проєкту Плану заходів на клімат

Боротьба зі зміною клімату та запобігання зміні клімату – це система заходів, спрямована на скорочення викидів парникових газів і стримування процесу зростання середньої глобальної температури атмосфери Землі. Перелік таких заходів визначено міжнародними угодами – Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату, Кіотським протоколом до неї, Паризькою кліматичною угодою, а на національному рівні – Концепцією реалізації

державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 932-р.

Характеристика клімату Донецької області

Клімат Донецької області формується під впливом температури повітря, опадів, сонячної радіації, повітряних мас, циркуляції атмосфери, підстильної поверхні, рельєфу. Вся територія знаходиться в помірному поясі, в області помірно-континентального клімату. Рівнинний характер поверхні території України сприяє вільному просуванню на територію Донецької області атлантичних, арктичних і континентальних повітряних мас. Взимку переважно північно-східні та східні вітри, влітку північно-західні та західні, на узбережжі Азовського моря – бризи. Максимальні швидкості вітру досягають 20-30 м/с. Середня температура у січні становить мінус 4-6°C. Клімат нестійкий. У зв'язку з вторгненням теплих повітряних мас із заходу, морози часто змінюються відлигами. У холодну пору року переважає Азіатський антициклон.

Вже в третій декаді березня температура повітря швидко піднімається. На початку квітня на всій території області вона сягає 5°C вище нуля. Найтепліший місяць – липень, середня температура якого становить 23,4°C. Максимальна температура повітря в літній період близько 42°C. Загальна тривалість без морозного періоду в північній частині області – до 172 днів, а у південній – до 198 днів.

Середня кількість атмосферних опадів у Донецькій області коливається від 350 мм (Приазов'я) до 550 мм (на Донецькому кряжі). Основна кількість опадів (76-82%) на території Донецької області випадає у вигляді дощу і тільки 18-24% – у вигляді снігу. Територія області відноситься до зони з недостатнім зволоженням. Максимальна кількість опадів випадає в травні-липні та вересні-жовтні, мінімальне взимку – січень-лютий. Дощі носять зливовий характер, короткочасні і охоплюють невеликі площі. Сніговий покрив досягає 10-30 см.

За кліматичними умовами в Донецькій області виділяється Донецький кряж. Він характеризується помірно континентальним кліматом, незважаючи на те, що лежить в зоні південних степів. Середня січнева температура на Донецькому кряжі -7°C, середня липнева +22°C. Завдяки порівняно високим оцінкам Донецький кряж має більш вологий клімат, ніж навколишня його рівнина. Річна кількість опадів 450-550 мм. Самий дощовий місяць – липень. Коефіцієнт зволоження за рік 0,55-0,44.

Зима м'яка і нетривала. Для території області взимку характерна активна циклонічна діяльність. Початок зими – кінець листопада - початок грудня – відрізняється постійною хмарністю, туманами. Опади випадають у вигляді снігу. Заметілі на території області можуть спостерігатися протягом всієї зими. Весна настає з приходом теплих південних і західних повітряних мас, починається на півдні (Приазов'я) і поступово просувається на північ. Часто навесні після встановлення теплих температур, настають холоди, викликані припливом холодного арктичного повітря Азіатського антициклону. Іноді бувають штормові вітри східного напрямку, які видують верхній шар сухого ґрунту. У цей час спостерігаються пилові бурі.

Літо спекотне, посушливе. У літній час ідуть дощі зливогого характеру. Часті посухи, суховії і пилові бурі. Кінець літа характеризується зниженням температури повітря до $+15^{\circ}\text{C}$ і нижче.

Осінь на території області починається з поступового зниження температури повітря, посилення циклонічної діяльності, що проявляється в збільшенні днів із туманами і опадами. Однак бувають тривалі періоди, коли тримаються досить високі температури ($+20^{\circ}\text{C}$). Поступово температура падає і на початку жовтня починаються заморозки на поверхні.

**Ймовірний стан клімату,
якщо документ державного планування не буде затверджено**

У випадку, якщо План заходів (із змінами) не буде затверджено, а природоохоронні заходи не будуть реалізовані, кліматичні умови на території області ймовірно залишатимуться на рівні сучасних показників.

За умови розвитку промисловості регіону та нарощування об'ємів виробництва без впровадження заходів, передбачених проектом документа державного планування (зокрема, реконструкція, модернізація, технічне переоснащення фільтрувальних установок промислових підприємств; будівництво та реконструкція очисних споруд, мереж зливової каналізації та інженерних споруд для приймання, відведення та очищення поверхневих стічних вод; оздоровлення водних об'єктів; відтворення лісів та збереження ландшафтного різноманіття; раціональне та безпечне поводження з відходами; підвищення ефективності управління традиційними енергоресурсами та розвиток альтернативної енергетики) відбуватиметься збільшення кількості викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел, у тому числі парникових газів, створюватиметься подальше існування ризиків шкідливого впливу антропогенної діяльності на кліматичні умови території та, відповідно, на здоров'я населення області.

Аналіз впливу проєкту ДДП на клімат наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз впливу проєкту ДДП на клімат

Елемент	Напрямок	Варіант	Ознаки
М-	пом'якшення (mitigation)	зменшення сумарного щорічного негативного впливу на клімат внаслідок проведення ДДП	зменшення енерго-, ресурсо- та водокористування; збільшення території лісів; зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, в тому числі CO_2 та парникових газів; збільшення частки використання відновлювальних джерел енергії; зменшення (або заміщення) споживання традиційних паливно-енергетичних ресурсів; реконструкція очисних споруд; раціональне та безпечне поводження з побутовими та промисловими відходами, відходами біологічного походження;

Елемент	Напрямок	Варіант	Ознаки
M+		збільшення сумарного щорічного негативного впливу на клімат внаслідок проведення ДДП	проект ДДП не містить заходів з такими ознаками;
Mt		одноразові великі викиди парникових газів під час проведення ДДП	проект ДДП не містить заходів з такими ознаками;
A+	адаптація (adaptation)	сприяння сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату внаслідок проведення ДДП	енергонезалежність, енергоефективність, водозбереження, матеріалозбереження, зменшення непродуктивних втрат; перехід на ефективні в умовах зміни клімату технології (зокрема, впровадження інноваційних рішень у сфері видобутку вугілля, використання супутніх ресурсів); підготовка до надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру (у т.ч. поповнення матеріального резерву); збереження та відтворення лісів, біологічного та ландшафтного різноманіття;
A-		зменшення сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату внаслідок проведення ДДП	проект ДДП не містить заходів з такими ознаками.

2.3 Стан атмосферного повітря

За даними Головного управління статистики у Донецькій області, викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення за 2019 рік становлять 773,5¹ тис. т (31,5% від загальних викидів по Україні) та на 2,1% менше, ніж за 2018 рік.

Динаміку викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення по території Донецької області наведено в таблиці 2.

Характеризуючи стан атмосферного повітря у цілому по Донецькій області, необхідно відзначити деяке його поліпшення та стабілізацію рівнів забруднення протягом 2012-2015 років, адже багато промислових підприємств знизили свою потужність, а деякі взагалі зупинили роботу. Протягом 2016 року спостерігається збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря по відношенню до попередніх років внаслідок збільшення потужності підприємств, моральним старінням та фізичним зношенням пилогазоочисного устаткування. Зниження кількості викидів

¹ Без урахування території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження

у 2017 році обумовлене відсутністю інформації по території непідконтрольній українській владі. У 2018 році спостерігається незначне збільшення викидів по відношенню до 2017 року, що пов'язане з нарощуванням потужності промислових підприємств і переходом з газу на альтернативні види палива (зокрема, на вугілля різних марок). Зменшення кількості викидів забруднюючих речовин у 2019 році пов'язане з виконанням підприємствами природоохоронних заходів, спрямованих на зниження обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.

Таблиця 2

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, тис. т

Роки	Викиди в атмосферне повітря, тис. т.			Щільність викидів у розрахунку на 1 кв. км, т	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг	Обсяг викидів на одиницю ВРП
	Всього	у тому числі				
		стаціонарними джерелами	пересувними джерелами			
2005	1862,9	1638,1	224,8	70,3	401,0	0,032
2006	1895,2	1659,7	235,5	71,5	411,8	0,026
2007	1871,2	1653,4	217,8	70,6	410,4	0,020
2008	1767,2	1533,4	233,8	66,6	391,0	—*
2009	1513,3	1299,8	213,5	57,0	337,5	—*
2010	1589,9	1370,3	211,8	52,0	309,7	—*
2011	1729,3	1525,9	203,4	57,5	345,4	—*
2012	1714,8	1514,8	199,9	57,1	345,1	—*
2013	1646,5	1448,1	198,4	54,6	332,2	—*
2014	1138,7	1043,0	95,7	39,3	241,4	—*
2015	974,7	917,6	57,1	34,6	214,3	—*
2016	981,4**	981,4	—*	37,0	230,7	—*
2017	784,8**	784,8	—*	29,6	185,9	—*
2018	790,2**	790,2	—*	29,8	188,9	—*
2019	773,5**	773,5	—*	29,2	186,4	—*

Джерело: дані Державної служби статистики України

*значення відсутні в статистичній інформації Головного управління статистики у Донецькій області

** інформація наведена без урахування викидів від пересувних джерел

Основними забруднювачами атмосферного повітря в області залишаються підприємства вугільної промисловості, металургії та підприємства-виробники електроенергії. Отже, найбільше забруднення атмосферного повітря спостерігається саме в тих містах та районах, де розташовані підприємства цих видів діяльності. Зокрема, у 2019 році в м. Маріуполь всього викинуто 330,0 тис. т; м. Покровськ – 53,8 тис. т; м. Добропілля – 28,9 тис. т; м. Вугледар – 28,6 тис. т, Бахмутському районі –

82,3 тис. т; Мар'їнському районі – 132,2 тис. т; Слов'янському районі – 61,6 тис. т.

Станом на 01.01.2020 в Донецькій області діють стаціонарні пости спостереження за станом атмосферного повітря: Краматорська лабораторія спостереження за забрудненням атмосферного повітря Донецького регіонального центру з гідрометеорології (4 пости – у м. Краматорськ та 2 пости – у м. Слов'янськ) і Маріупольська гідрометеорологічна обсерваторія Донецького регіонального центру з гідрометеорології (5 постів – у м. Маріуполь).

Забруднюючі речовини, що визначаються лабораторією в пробах повітря міст Краматорськ та Слов'янськ: пил, діоксид азоту, діоксид сірки, діоксид вуглецю, фенол, формальдегід, фтористий водень. У повітрі м. Маріуполь визначаються такі забрудники як аміак, пил, діоксид азоту, діоксид сірки, діоксид вуглецю, фенол, формальдегід.

Протягом 2019 року зафіксовано перевищення середньорічних концентрацій забруднюючих речовин у наступних містах:

Маріуполь – завислі речовини – 1,06 ГДК_{с.д.}, діоксид азоту – 1,5 ГДК_{с.д.}, фенол – 2,0 ГДК_{с.д.}, формальдегіду – 7,0 ГДК_{с.д.};

Краматорськ – фенол – 1,3 ГДК_{с.д.}, формальдегіду – 2,3 ГДК_{с.д.};

Слов'янськ – діоксид азоту – 1,0 ГДК_{с.д.}, фенол – 1,3 ГДК_{с.д.}, формальдегіду – 2,0 ГДК_{с.д.}

Оцінка стану забруднення атмосферного повітря на території міст Краматорськ і Слов'янськ Донецької області в 2019 році здійснена за даними спостережень, які проводились на 6-ти стаціонарних постах: 2-х постах у м. Слов'янськ та 4-х постах у м. Краматорськ.

Спостереження проводились за найбільш розповсюдженими забруднювачами: пил (завислі речовини), діоксид азоту, діоксид сірки, оксид вуглецю, фенол, фторид водню та формальдегід.

Оцінка стану забруднення атмосферного повітря проводилась шляхом порівняння вмісту забруднювачів із відповідними гранично допустимими концентраціями (ГДК) речовин у повітрі населених пунктів: ГДК середньодобовими (ГДК_{с.д.}) і з ними порівнювалися середні концентрації та максимально разовими (ГДК_{м.р.}), з ними порівнювалися разові максимальні концентрації шкідливих речовин.

Ймовірний стан атмосферного повітря, якщо документ державного планування не буде затверджено

У випадку, якщо проєкт Плану заходів (із змінами) не буде затверджений, а заходи з охорони атмосферного повітря не будуть реалізовані, стан атмосферного повітря на території сельбищної зони на місцевому рівні більш ймовірно залишатиметься на рівні сучасних показників.

За умови нарощування об'ємів виробництва промислових підприємств без впровадження заходів зі скорочення викидів забруднюючих речовин (реконструкція пилоочисного устаткування та фільтрувальних установок), відбуватиметься погіршення якості екологічних показників стану довкілля.

Забруднення атмосферного повітря та накопичення в ньому шкідливих речовин може зумовити зростання показників захворюваності й смертності від хвороб органів дихання, створюватиметься подальше існування ризиків шкідливого впливу на здоров'я населення області. Без впровадження заходів щодо зменшення викидів в атмосферу на промислових підприємствах – рівень забруднення атмосферного повітря, ймовірно, матиме тенденцію зростання, що може знизити рівень комфортного проживання населення.

2.4 Стан водних ресурсів

Водні ресурси області формуються за рахунок транзитної притоки поверхневих вод по р. Сіверський Донець, місцевого річкового стоку, що формується в межах області, стічних, шахтних і кар'єрних вод, а також експлуатаційних запасів підземних вод.

Згідно гідрографічного районування територія області поділяється на три частини: Північну (суббасейн Сіверського Дінця район річкового басейну річки Дон), Південну (басейн річок Приазов'я) та західну (суббасейн нижнього Дніпра).

По території області протікає 246 річок довжиною більше 10 км. Це всього лише 1% від загальної кількості річок України. З них, згідно класифікації річок України, одна відноситься до великих – Сіверський Донець, загальною довжиною 1053 км. Вісім середніх річок, до яких відносяться Казенний Торець, Лугань (суббасейн Сіверського Дінця район річкового басейну річки Дон), Кальміус, Міус, Кринка (басейн річок Приазов'я) та Самара, Вовча та Мокрі Яли (суббасейн нижнього Дніпра). Решта річок відноситься до категорії малих.

В області розташовано:

129 водосховищ (суббасейн Сіверського Дінця – 44, суббасейн нижнього Дніпра – 32, басейн річок Приазов'я – 53), загальним об'ємом 858,3 млн м³;

2147 ставків (суббасейн Сіверського Дінця – 674, суббасейн нижнього Дніпра – 641, басейн річок Приазов'я – 832), загальним об'ємом 270 млн м³;

63 озера та 45 кар'єрів.

Водокористування та водовідведення

За даними державної звітності за формою 2ТП-водгосп (річна) водокористування у 2019 році в Донецькій області здійснювали 677 водокористувачів, у тому числі по галузях економіки: промисловість – 144 (21%), сільське господарство – 358 (53%) з них 254 водокористувачі рибного господарства, які здійснюють використання води без її вилучення (71% від сільськогосподарської галузі), комунальне господарство – 81 (12%), інші галузі – 94 (14% від загальної кількості водокористувачів по галузях).

Об'єм забору води з природних водних об'єктів (поверхневі, у тому числі морська вода та підземні водні ресурси) у 2019 році складав 1791 млн м³, у тому числі по джерелах забору:

поверхневої прісної – 1202 млн м³ (67% від загального забору води по області),

підземної – 97,95 млн м³ (5,5% від загального забору води по області), з яких 68,43 млн м³ шахтно-кар'єрних (70% від загального забору підземних вод по області);

морської води - 490,5 млн м³ (27,5% від загального забору води по області).

Співвідношення забору води по основних суббасейнах складає: р. Сіверський Донець – 1060,2 млн м³ (59%), басейн річок Приазов'я – 152,6 млн м³ (8,5%), басейн р. Самара (Нижній Дніпро) – 87,3 млн м³ (5%) та Азовське море – 490,5 млн м³ (27,5%) від загального забору води по області.

Забір води провідними галузями економіки

Промисловість. На її долю приходить 61% (1089 млн м³) забору води з природних водних об'єктів Донецької області, у тому числі підприємствами чорної металургії – 53% (578,1 млн м³), електроенергетики 41% (446,4 млн м³), вугільної промисловості 6% (59,74 млн м³), машинобудування – 0,3% (3,299 млн м³), промбудматеріалів та харчової промисловості – 0,17% (1,395 млн м³), інші галузі – 0%.

Комунальне господарство. На долю цієї галузі приходить 34% (614,4 млн м³) загального забору води з природних водних об'єктів області.

Головним підприємством, яке здійснює забір води з поверхневих водних об'єктів – р. Сіверський Донець для забезпечення водою споживачів по каналу Сіверський Донець Донбас є РУЕК КП «Компанія «Вода Донбасу». У 2019 році забір води цим підприємством склав 492,7 млн м³ (80% від забору по галузі та 41% від забору прісної води по області).

Сільське господарство. На долю цієї галузі припадає 0,6% (10,71 млн м³) забору води з природних водних об'єктів Донецької області.

Використання води на потреби. У 2019 році на території Донецької області було використано 760,9 млн м³ води, у тому числі на потреби: питні та санітарно-гігієнічні – 98,81 млн м³ (13%), виробничі – 648,9 млн м³ (85,3%), зрошення – 7,95 млн м³ (1%), сільгоспводопостачання – 1,851 млн м³ (0,3%), інші потреби – 3,328 млн м³ (0,4 %).

Основні показники забору та використання води Донецької області представлені у таблиці 3.

Таблиця 3

Основні показники забору та використання води Донецької області

Показники	Донецька область	
	2018	2019
Кількість водокористувачів	695	677
Кількість водокористувачів, що мають забір води з поверхневих водних об'єктів	341	319
у т.ч. водокористувачів рибного господарства (без вилучення з водного об'єкту)	251	254
Забрано води з природних водних об'єктів, у т.ч.:	1707	1791
Морської	565,9	490,5
Прісної	1149	1300

Показники	Донецька область	
	2018	2019
- з поверхневих джерел	1039	1202
- з підземних джерел	101,4	97,95
у т.ч. шахтно-кар'єрних	70,31	68,43
Забір до каналу Сіверський –Донець-Донбас	471,1	492,7
Використано прісної та морської води, всього: у т.ч. на потреби:	1153	1251
<i>питні та санітарно-гігієнічні</i>	102,1	98,81
<i>виробничі</i>	1034	1139
<i>зрошення</i>	11,55	7,95
<i>с/г водопостачання</i>	1,948	1,851
<i>інші потреби</i>	3,595	5,179
Без вилучення на рибогосподарські потреби	140,6	151,3
Оборотне, повторне та послідовне використання води	2322	2128

Забруднення поверхневих вод

Кількість підприємств, які здійснюють скид зворотних вод в поверхневі водні об'єкти Донецької області у 2019 році складала 113 (17% від загальної кількості водокористувачів).

Основні показники скиду зворотних вод наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

Основні показники скиду зворотних вод, млн м³

Показники	Донецька область	
	2018	2019
Кількість підприємств, що здійснюють скиди зворотних вод до поверхневих водних об'єктів	118	113
Скинуто стічних вод, шахтно-кар'єрних та колекторно-дренажних вод, у т.ч. за приймачами стічних вод	1036	1148
В поверхневі водні об'єкти, в тому числі:	1035	1145
Забруднених:		
без очистки	0,122	0,119
недостатньо-очищених	185,4	45,21
Нормативно чистих без очистки	687,9	832,1

Показники	Донецька область	
	2018	2019
Нормативно-очищених на очисних спорудах	100,5	207,4
В підземні горизонти	-	-
Некатегорованих	61,42	60,58
Не віднесених до водних об'єктів	0,642	2,406
За категоріями води:		
Зворотних (стічних)	973,1	1086
Шахтно-кар'єрних	61,46	60,61
Колекторно-дренажних	1,405	1,361
Скинуто транзитної води	59,96	59,9
Скинуто зворотних (стічних) вод та вод КДС в канали	-	-

Об'єм скиду становить 1145,0 млн м³, у тому числі по категоріях якості:

без очистки – 0,119 млн м³ (0,01%),

недостатньо очищені – 45,21 млн м³ (4%),

нормативно чистих без очистки – 832,1 млн м³ (73%),

нормативно очищені на очисних спорудах – 207,4 млн м³ (18%).

Таких, що не мають категорії (шахтно-кар'єрні, колекторно-дренажні), – 60,58 млн м³ (5%).

Співвідношення скиду зворотних вод по основних суббасейнах складає: р. Сіверський Донець – 508,1 млн м³ (44%), басейн річок Приазов'я – 181,1 млн м³ (16%), басейн р. Самара – 46,2 млн м³ (4%) та 409,9 млн м³ – Азовське море (36%) від загального скиду води по області.

Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод

Загальна потужність очисних споруд в Донецькій області у 2019 році складала 854,4 млн м³, у тому числі перед скидом у водний об'єкт 695,9 млн м³.

Басейн р. Сіверський Донець

Зі зворотними водами до поверхневих водних об'єктів басейну р. Сіверський Донець на території Донецької області за даними державної звітності за формою 2ТП-водгосп (річна) у 2019 році скинуто 27,4 тис. т забруднюючих речовин (без сухого залишку).

Басейн річок Приазов'я

Зі зворотними водами до поверхневих водних об'єктів басейну річок Приазов'я за даними державної звітності за формою 2ТП-водгосп (річна) у 2019 році скинуто 82,3 тис. т забруднюючих речовин (без сухого залишку).

Азовського моря

Зі зворотними водами до Азовського моря за даними державної звітності за формою 2ТП-водгосп (річна) у 2019 році скинуто 28,8 тис. т забруднюючих речовин (без сухого залишку).

Басейн р. Самара

Зі зворотними водами до поверхневих водних об'єктів басейну р. Самара за даними державної звітності за формою 2ТП-водгосп (річна) у 2019 році скинуто 3,9 тис. т забруднюючих речовин (без сухого залишку).

Основні забруднювачі водних об'єктів

Басейн р. Сіверський Донець

У межах Донецької області негативний вплив на формування якості в р. Сіверський Донець мають скиди підприємств безпосередньо в р. Казенний Торець та його основний приток – Кривий Торець.

У басейн річки Казенний Торець здійснюють скиди 45 підприємств із загальним об'ємом скиду – 492,4 млн м³, з них 3,4% (16,6 млн м³) забруднених.

Найбільшими забруднювачами поверхневих водних об'єктів басейну р. Казенний Торець є підприємства: Горлівське, Мирноградське, Костянтинівське, Торецьке і Дружківське ВУВКГ, Донецьке РВУ та РУЕК КП «Компанія «Вода Донбасу», на які приходить 97% від скиду забруднених зворотних вод по басейну. Скид шахтно-кар'єрних вод без категорії в басейні склав 17,5 млн м³ (4% від скиду по басейну).

Значний вплив на формування якості води у р. Сіверський Донець має р. Бахмутка. У басейн р. Бахмутка здійснюють скид 12 підприємств із загальним об'ємом скиду 3,51 млн м³, з яких 0,24 млн м³ (7%) забруднених зворотних вод, скид шахтно-кар'єрних вод без категорії в басейні склав 0,388 млн м³ (11% від скиду по басейну).

Басейн річок Приазов'я та Азовського моря

Аналіз скиду зворотних вод показує, що найбільший об'єм скиду зворотних вод здійснюється до Азовського моря – 69% від загального скиду по басейну (490,6 млн м³) та водних об'єктів басейну р. Кальміус – 29% (170,9 млн м³), з яких безпосередньо до р. Кальміус скидається 115,3 млн м³ (67% від скиду до басейну р. Кальміус).

95% скиду забруднених зворотних вод від загального скиду по басейну здійснюються комунальними підприємствами КП «Компанія «Вода Донбасу».

Басейн р. Дніпро (басейн р. Самара)

79% (2,73 млн м³) загального скиду забруднених зворотних вод по басейну здійснюються Селидівським, Добропільським та Волноваським ВУВКГ КП «Компанія «Вода Донбасу». Скид шахтно-кар'єрних вод без категорії у басейні склав 34,95 млн м³ (76% від скиду по басейну).

Слід зазначити, що з 2016 року, у зв'язку з прийняттям нового Порядку ведення державного обліку водокористування (затвердженого наказом Мінприроди № 78 від 16.03.2015) у скидах шахтно-кар'єрних вод, що не використовуються, забруднюючі речовини не відображаються, відповідно до цього категорія якості вод, що скидаються, не визначається.

Отже, відстежити вплив шахтно-кар'єрних вод на поверхневі водні об'єкти неможливо. До цієї категорії відносяться шахтно-кар'єрні води, які до 2016 року відносились до категорії забруднених.

Транскордонне забруднення поверхневих вод

По території Донецької області протікає три транскордонні річки: Сіверський Донець (контрольні створи в с. Єремівка на кордоні Харківської та Донецької областей та с. Дронівка на кордоні Донецької та Луганської областей), Міус (контрольний створ в с. Дмитрівка) та Кринка (контрольний створ в с. Успенка) на кордоні Донецької та Ростовської областей.

З другого півріччя 2014 року моніторингові дослідження у створах річок Міус та Кринка не здійснюються, у зв'язку з тим, що створи знаходяться на тимчасово непідконтрольній території.

На річках басейну Сіверського Дінця в межах Донецької області транскордонних створів немає.

Якість поверхневих вод

У 2019 році Сіверсько-Донецьким басейновим управлінням водних ресурсів державний моніторинг поверхневих вод здійснюється в суббасейні річки Сіверський Донець відповідно до постанов Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 № 758 (із змінами) та 19.09.2018 № 758, в т.ч. діагностичний моніторинг масивів поверхневих вод з метою встановлення їх хімічного стану в рамках розробки Плану управління річковим басейном Дону.

Державний моніторинг поверхневих вод в Донецькій області здійснюється у 14 пунктах моніторингу на річках Сіверський Донець, Казенний Торець, Кривий Торець, Сухий Торець, Бичок (Клебан-Бик) та Бахмутка. Вимірювання здійснювались за 37 показниками, в т.ч.:

фізико-хімічними (у районах поверхневих питних водозаборів) – 12 показників (згідно постанови Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758): температура, розчинений кисень, мінералізація, водневий показник, біологічне споживання кисню, хімічне споживання кисню, азот загальний, азот амонійний, азот нітритний, азот нітратний, фосфор загальний, фосфор ортофосфатів;

забруднюючими речовинами для визначення хімічного стану масивів поверхневих вод – 9 показників (згідно наказу Мінприроди від 06.02.2017 № 45): кадмій, свинець, ртуть, нікель, ДДТ, α -гексахлорциклогексан, трифлуоралін, атразін, сімазін;

специфічними для суббасейну Сіверського Дінця – 6 показників, у т.ч. 3 – визначеними на основі скринінгу: прометрін, цинк, жорсткість; 3 – речовини, що скидаються до поверхневих водних об'єктів у великій кількості: марганець, мідь, хром заг.;

додатковими речовинами для питних пунктів моніторингу – 10 показників: зважені речовини, сульфати, хлориди, залізо заг., кобальт, СПАРан., алюміній, кальцій, магній, нафтопродукти.

За результатами вимірювань у 2019 році спостерігається перевищення середньорічних концентрацій показників відносно ГДК_{риб.} (згідно «Узагальненого переліку гранично допустимих концентрацій (ГДК) та орієнтовно безпечних рівнів впливу») по:

р. Сіверський Донець: по БСК₅ – 1,8 ГДК, залізу загальному – 1,1-1,9 ГДК, марганцю 3,7-5,9 ГДК, міді 1,8-3,5 ГДК, нікелю 1,6-2,1 ГДК, цинку 1,2-2,1 ГДК;

р. Казенний Торець: по залізу загальному – 1,7 ГДК, кобальту 1,1-1,2 ГДК, марганцю 4,3-5,3 ГДК, міді 3,5-4,1 ГДК, нафтопродуктам 2,2-2,6 ГДК, нікелю 2,3-2,4 ГДК, цинку 2,4-2,5 ГДК;

р. Кривий Торець: по залізу загальному – 1,5-1,8 ГДК, кобальту до 1,1 ГДК, марганцю 4,3-5,2 ГДК, міді 2-3,4 ГДК, нафтопродуктам 2,1-2,3 ГДК, нікелю 2-2,3 ГДК, цинку 1,3-2,5 ГДК;

р. Сухий Торець: по залізу загальному – 1,8 ГДК, марганцю 2,4 ГДК, міді 2 ГДК, нафтопродуктам 1,7 ГДК, нікелю 1,6 ГДК, цинку 1,6 ГДК;

р. Бичок: по залізу загальному – 1,5 ГДК, марганцю 3,1 ГДК, міді 2,6 ГДК, нікелю 1,7 ГДК, цинку 1,6 ГДК.

Оцінка хімічного стану масивів поверхневих вод здійснювалась згідно Методики віднесення масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного та хімічного станів масиву поверхневих вод, а також віднесення штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод, затвердженої наказом Міністерства екології та природних ресурсів від 14.01.2019 № 5, з урахуванням екологічних нормативів якості, визначених у додатку 8 Методики.

Оцінка хімічного стану масивів поверхневих вод виконувалась за показниками:

важкі метали (кадмій, свинець, ртуть, нікель);

пестициди (ДДТ, α -гексахлорциклогексан, трифлуралін) та гербіциди (атразін, сімазін).

Максимальні концентрації. Серед досліджуваних важких металів по всіх пунктах моніторингу в Донецькій області зафіксовано перевищення нормативу екологічної якості (далі – ЕНЯ) ЕНЯ_{МАХ} лише по вмісту свинцю. Концентрація цього показника перевищувала максимально допустиму концентрацію ЕНЯ_{МАХ} по всіх пунктах, мінімально в 1,21 рази у пункті р. Сіверський Донець, с. Крива Лука (у квітні, травні, липні, серпні та листопаді) та максимально в 3,14 рази у пункті р. Бахмутка, гирло, с. Дронівка (у березні).

Середньорічні концентрації. Перевищення середньорічних концентрацій згідно нормативу екологічної якості ЕНЯ_{СР} по:

свинцю – мінімально у 14,7 (р. Сіверський Донець, с. Крива Лука), максимально у 35,4 рази (р. Бахмутка, гирло, с. Дронівка),

нікелю – мінімально у 3,6 (р. Сіверський Донець, с. Крива Лука), максимально у 6,6 рази (р. Бахмутка, гирло, с. Дронівка).

Слід зазначити, що перевищення нормативу $ЕНЯ_{MAX}$ та $ЕНЯ_{CP}$ спостерігається вже на кордоні з Російської Федерацією: по свинцю у 1,3-1,8 та рази 15,9-20,1 рази відповідно; по нікелю – 2,1-3 рази. Збільшення фіксується після впадіння найбільш антропогенно-навантажених правих приток, в т.ч. в Донецькій області Казенний Торець та Бахмутка.

Вміст кадмію по всіх пунктах моніторингу значно нижче $ЕНЯ_{MAX}$ та $ЕНЯ_{CP}$. Ртуть відсутня. Вміст пестицидів та гербіцидів по всіх пунктах моніторингу нижчий за межу визначення методик.

У 2019 році за вмістом важких металів масиви поверхневих вод суббасейну Сіверського Дінця по всіх 14 пунктах моніторингу в межах Донецької області відносяться до II класу хімічного стану «недосягнення доброго».

У цілому за результатами спостережень у 2019 році якісний стан поверхневих водних об'єктів басейну річки Сіверський Донець в межах Донецької області на рівні минулих років, концентрації забруднюючих речовин коливаються в межах середньобаторічних значень в залежності від періоду року та фактичної водності річок.

Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону

Надмірне використання водних ресурсів малих річок для потреб сільського господарства та риборозведення, самовільне водокористування та безпроектне створення штучних водойм на руслах малих річок порушує природний водний, гідробіологічний режим річок, збільшує заростання та утворення донних відкладень. Скиди шахтних вод вносять у води річок додаткове забруднення мінеральними речовинами. Розораність водозабірних басейнів сягає граничних меж при надто низькому ступені заліснення. На багатьох річках і водоймах не закріплені прибережні захисні смуги, а деякі з наявних не завжди відповідають вимогам водного законодавства України.

Проблеми щодо умов скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти

Розробка вугільних родовищ у Донбасі ведеться більше 200 років, протягом цього часу тут працювало понад 1000 шахт. Це створило велике навантаження і призвело до значного нагромадження негативних факторів, що впливають на навколишнє природне середовище. Вплив гірничих робіт на навколишнє середовище пов'язаний з багаторічним нераціональним використанням природних ресурсів із застосуванням застарілих технологій і характеризується наступним:

- активізацією деформацій земної поверхні, утворення провалів;
- зсувами зон активного газовиділення, неконтрольованим метановиділенням;
- порушенням гідрологічного режиму, підтопленням територій;
- забрудненням водного і повітряного басейнів,
- негативним впливом породних відвалів

знищенням ґрунтового і рослинного покриву на територіях, значно більших, ніж земельні відводи підприємств.

Актуальною і гострою проблемою для Донецької області залишається негативний вплив на навколишнє природне середовище наслідків багаторічного інтенсивного видобутку вугілля і закриття у стислі терміни десятків глибоких нерентабельних шахт, діяльність яких призвела до незворотних змін у геологічному середовищі на великій території. Виробнича діяльність гірничодобувних підприємств призводить до погіршення екологічної ситуації в області.

На території Донецької області знаходиться половина вугільних підприємств України, які ліквідуються, це 37 шахт та 1 збагачувальна фабрика. На теперішній час переважна більшість цих підприємств (33 шахти та 1 збагачувальна фабрика) знаходяться на частині території Донецької області, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

Державні шахти, що здійснюють видобуток вугілля на підконтрольній українській владі території області мають постійний водоприлив від 200 до 600 м³/год. кожна. Це ДП «Селидіввугілля» – шахти 1-3 «Новгородівська», «Курахівська», «Котляревська», «Україна»; ДП «Мирноградвугілля» - шахти «Капітальна», «5/6», «Центральна»; ДП «Торецьквугілля» – шахти «Торецька», «Центральна»; ДП «ШУ «Південнодонбаське № 1»; ДП «Шахта ім. М.С. Сургая»; ДП «ВК «Краснолиманська».

Ймовірний стан водних ресурсів, якщо документ державного планування не буде затверджено

Якщо передбачені Планом заходів (із змінами) завдання щодо охорони водних ресурсів та їх раціонального використання, а також реконструкції мереж зливової каналізації та інженерних споруд для очищення поверхневих стічних вод не будуть реалізовані, подальший розвиток житлової та громадської забудови населених пунктів області, як і виробничо-промислового сектору, спричинятиме подальше техногенне навантаження на водні об'єкти, що розташовані на зазначеній території.

2.5 Поводження з відходами

Проблема утворення, утилізації та екологічно-безпечного розміщення твердих побутових відходів (ТПВ)

Донецька область характеризується наявністю гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості, діяльність яких призводить до накопичення великих обсягів промислових відходів.

Динаміка утворення відходів від промислових підприємств області представлена на рисунку 1.

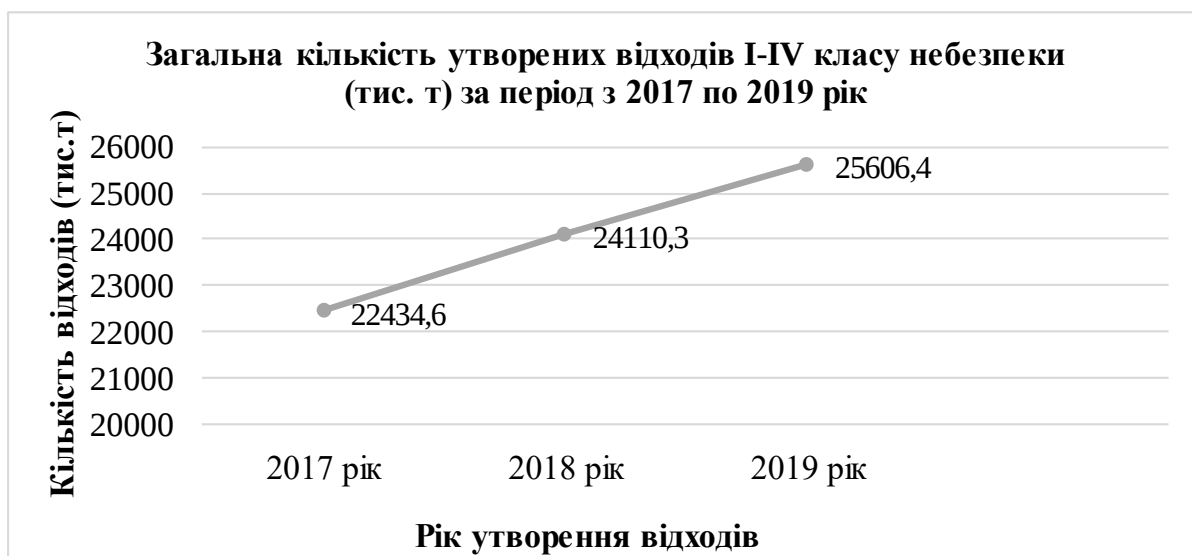

Рисунок 1 – Динаміка утворення відходів від промислових підприємств області

Обсяг утворення відходів I-III класів небезпеки в Донецькій області складає 147,3 тис. т.

Кількість промислових відходів, що утилізується від основної маси утворених представлена на рис. 2. Рівень утилізації відходів за 2019 рік складає 21,1% від утворених. Для збільшення зазначеного показника, що буде свідчити про використання більш досконалих технологій, необхідне створення регіональних потужностей з утилізації промислових відходів.

Рисунок 2 – Кількість промислових відходів, що утилізується

В області спостерігається високий рівень щільності населення 156 осіб на 1 км², що призводить до утворення значної кількості побутових відходів. Утворення побутових та кількість накопичених побутових відходів за останні три роки наведена у таблиці 5.

Утворення побутових та кількість накопичених побутових відходів

Показник	2017 рік* (на 01.01.2018)	2018 рік* (на 01.01.2019)	2019 рік* (на 01.01.2020)
Утворення побутових відходів, тис. т	602,127	515,818	535,770
Накопичення побутових відходів, тис. т	26759,437	29022,677	18561,883**

*згідно форми № 1-ТПВ «Звіт про поводження з твердими побутовими відходами»;

**згідно форми № 1-ТПВ «Звіт про поводження з твердими побутовими відходами за 2019 рік». Обсяги накопичення ТПВ зменшились після проведення топографічних зйомок карт полігонів ТПВ у містах Маріуполь, Бахмут, Покровськ.

Основним способом поводження з побутовими відходами залишається захоронення на полігонах/звалищах. Загальна кількість спеціально відведених для захоронення побутових відходів місць складає 23 одиниці.

Проблеми утилізації відходів гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості

Наявність в області підприємств хімічної, коксохімічної, машинобудівної промисловості, чорної та кольорової металургії та інших призвела до значних обсягів утворення і накопичення відходів та забруднення територій міст.

За даними Головного управління статистики у Донецькій області, відповідно до державного статистичного спостереження № 1-відходи «Утворення та поводження з відходами», внаслідок виробничої діяльності підприємств у 2018 році, в області утворилося 24110,0 тис. т відходів I-IV класів небезпеки. Відходів I-III класів небезпеки – 152,6 тис. т.

Відносно загальноукраїнських обсягів в Донецькій області утворено 6,8% відходів I-IV класів небезпеки та 21,6% відходів I-III класів небезпеки. Відходів I класу небезпеки (надзвичайно небезпечні) утворилось 0,1 тис. т, II класу небезпеки (високо-небезпечні) – 17,3 тис. т, III класу небезпеки (помірно небезпечні) – 135,2 тис. т та IV класу небезпеки (мало небезпечні) – 23957,4 тис. т.

Ймовірний стан поводження з відходами, якщо документ державного планування не буде затверджено

У разі невиконання заходів щодо будівництва сміттєпереробних заводів, сміттєперевантажувальних станцій та сміттєсортувальних комплексів; рекультивації полігонів твердих побутових відходів, передбачених проектом документа державного планування, фактор поводження з відходами матиме найбільше значення серед ризиків шкідливого впливу на навколишнє середовище на території Донецької області.

Залишатиметься на низькому рівні надання послуг у сфері управління відходами та розвиток відповідної інфраструктури в області, збільшуватиметься кількість стихійних сміттєзвалищ і полігонів для їх захоронення, продовжуватиметься накопичення промислових відходів,

погіршуватиметься санітарний стан населених пунктів. Крім того, залишиться без змін інституційна складова регіональної системи управління відходами, а, отже продовжуватиметься розрізненість і неузгодженість у намаганнях і діях влади, бізнесу та громадськості щодо впровадження різних заходів, спрямованих на зменшення відходів у довкіллі.

Розвиток системи поводження з промисловими відходами є одним із першочергових завдань органів влади у сфері охорони навколишнього природного середовища. В цій сфері також розроблені програми державного і регіонального рівня; очікується, що їх реалізація забезпечить досягнення екологічних стандартів в сфері поводження з відходами і на регіональному та місцевому рівнях.

2.6 Земельні ресурси та ґрунти

На території Донецької області в останні роки суттєво зменшилось внесення органічних добрив, які є вагомим джерелом повернення в ґрунт гумусу, елементів живлення рослин та відтворення мікробіологічного середовища. За узагальненими даними за 2018 рік по Україні органічних добрив внесено 0,5 т/га посівної площі, в Донецькій області 0,4 т/га. Необхідно звернути увагу на вкрай низький рівень гіпсування солонцюватих ґрунтів.

За результатами досліджень стану ґрунтів найбільша деградація притаманна слаборозвиненим ґрунтам, які сформувались на щільних породах, на елювії щільних порід, крутих схилах, де є умови розвитку ерозійних процесів. Вміст гумусу, елементів живлення рослин таких видів ґрунтів низький та дуже низький, водний режим недостатній для нормального розвитку рослин. Загальна площа таких ґрунтів, які можуть належати до деградованих та малопродуктивних на території, яка підконтрольна українській владі, понад 12,3 тис. гектарів.

У найбільшій мірі деградують ґрунти агроєкосистеми. Причина нестійкого стану агроєкосистем зумовлена їх спрощенням фітоценозом, який не забезпечує оптимальності саморегуляції, постійності структури і продуктивності. І якщо у природних екосистемах біологічна продуктивність забезпечується дією природних законів, то вихід первинної продукції (урожаю) в агроєкосистемах цілком залежить від такого суб'єктивного чинника як людина, рівня її агрономічних знань, технічної оснащеності, соціально-економічних умов тощо, і, таким чином, залишається непостійним. Наприклад, у разі створення людиною монокультури (пшениці, буряку, соняшнику, кукурудзи) в агроєкосистемі порушується видова різноманітність рослинних угруповань. Агроєкосистема спрощується, стає нестійкою, нездатною протистояти біотичному або екологічному стресу.

Таблиця 6

Структура земельного фонду регіону²

Основні види земель та угідь	2014 рік		2015 рік		2016 рік	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
Загальна територія	2651,7	100	2651,7	100	2651,7	100
у тому числі:						
1. Сільськогосподарські угіддя	2041,5	77,0	2041,3	77,0	2041,1	77,0
з них:						
рілля	1653,1	62,3	1652,9	62,3	1652,8	62,3
перелог	0,7	0,003	0,7	0,003	0,7	0,003
багаторічні насадження	57,9	2,2	57,9	2,2	57,9	2,2
сіножаті і пасовища	329,8	12,4	329,9	12,4	329,7	12,4
2. Ліси і інші лісовкриті площі	204,0	7,7	204,0	7,7	204,1	7,7
з них вкриті лісовою рослинністю	189,5	7,1	189,5	7,1	189,6	7,1
3. Забудовані землі	199,7	7,5	200,1	7,5	200,3	7,5
4. Відкриті заболочені землі	10,1	0,4	10,1	0,4	10,1	0,4
5. Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі, зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)	100,4	3,8	100,2	3,8	100,2	3,8
6. Інші землі	94,5	3,6	94,5	3,6	94,5	3,6
Усього земель (суша)	2609,3	98,4	2609,3	98,4	2609,3	98,4
Території, що покриті поверхневими водами	42,4	1,6	42,4	1,6	42,4	1,6

Таблиця 7

Порушені, відпрацьовані та рекультивовані землі²

Землі	Станом на 01.01.2020
Порушені, тис. га	25,122
% до загальної площі території	-
Відпрацьовані, тис. га	4,952
% до загальної площі території	-
Рекультивовані, тис. га	0,0677
% до загальної площі території	-

² Згідно з листом Головного управління Держгеокадастру у Донецькій області від 24.04.2020 № 0-5-0.2-2222/2-20

Консервація деградованих і малопродуктивних земель за 2019 рік³

Види земель	Усього на початок року		Проведено консервацію		Потребують консервації	
	тис. га	% до загальної площі території	тис. га	% до загальної площі території	тис. га	% до загальної площі території
Землі тимчасової консервації	5,6	0,1	0	0	-	-

**Ймовірний стан земельних ресурсів та ґрунту,
якщо документ державного планування не буде затверджено**

Виконання заходів Плану заходів (із змінами) не спричинятиме додаткове техногенне навантаження на земельні ресурси, що розташовані на території області.

Можна зробити висновок, що у разі незатвердження документа державного планування стан земельних ресурсів залишиться незмінним.

2.7 Рослинний і тваринний світ, природно-заповідний фонд**Рослинний світ**

Рослинний світ Донецької області у зв'язку з її географічним розміщенням представлений, в першу чергу, степовими рослинними формаціями і частково лісостеповими й заплавленими, та за багатством флори, різноманітністю і унікальністю видів дикорослих рослин не поступається іншим регіонам України, навіть таким як Карпати і Крим. Проте саме на південному сході України він зазнав найбільшої антропогенної трансформації внаслідок інтенсивного розвитку промисловості та сільського господарства, високого рівня урбанізації території. Так, збереження біорізноманітності флори є актуальною проблемою в регіоні.

Природні трав'яні екосистеми дуже змінилися внаслідок високого відсотку розорення території області та подекуди надмірного випасу худоби. Цілинні рештки природного степового травостою збережені у відносно невеликій кількості на територіях природно-заповідного фонду і окремими ділянками по балках та крутосхлах, де менше відбувається господарське навантаження на флору.

Сучасний склад флори Донецької області – це 1930 видів судинних рослин, що відносяться до 653 родів, 136 родин, серед яких 93 ендемічних і субендемічних (рівень ендемізму флори області складає 15% (близько 250 видів), є види з дуже вузькими і локальними ареалами – 11 приазовських і 10 донецьких ендеміків. Чимало рослин, що мають реліктову природу в регіоні, поширення яких є диз'юнктивним або пограничноареальним. Раритетну фракцію флори складають 369 видів судинних рослин, тобто близько 19% від загальної кількості, в тому числі 23 ймовірно зниклих в Донецькій області. Серед раритетних видів флори Донецької області,

138 видів внесені до Червоної книги України, 7 – до Світового червоного списку, 41 – до Європейського червоного списку, 12 видів охороняються Бернською конвенцією, а 285 охороняються на регіональному рівні. 220 видів із раритетної фракції флори (58,7% від їх загальної кількості) відомі у регіоні лише з 1-3 місцезнаходжень.

Фіторізноманітність на території Донецької області нерівномірна: найбільше видове багатство на Донецькому кряжу (близько 1600 видів), найменше – у басейнах малих річок, що відносяться до системи Дніпра (близько 800 видів); на території донецького Північного Приазов'я зростають близько 1220 видів, а на територіях, прилеглих до основного русла Сіверського Донця – близько 1200 видів.

Більше 90% видів флори відмічалось на територіях і об'єктах природно-заповідного фонду різних категорій, 82% – на територіях об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.

Значним видовим різноманіттям характеризується рослинний світ національного природного парку «Святі Гори». Тут зосереджено більше третини фітоценотичного різноманіття рослинного покриву південного сходу України.

На території НПП «Святі Гори» виявлено 89 видів ґрунтових водоростей, 69 – лишайників, 1052 види грибів.

На території НПП «Святі Гори» зростають 4 види вищих рослин, занесених до списку Бернської конвенції, 18 видів вищих рослин, занесених у різні категорії Європейського червоного списку та 142 види вищих рослин, занесених до регіонального червоного списку. Спеціальні заходи для охорони цих видів не розроблялися, вони охороняються на території НПП у комплексі як частина природи.

Рослинний світ НПП «Меотида» нараховує 731 вид судинних рослин, які об'єднані в 324 роди, 84 родини і 4 відділи. Аборигенна фракція рослинного світу налічує 587 видів, що складає 80,3% від спонтанної флори НПП. Синантропну фракцію флори утворюють 227 видів, які складаються із апофітної (аборигенної) і адвентивної груп, до яких віднесено 83 (11,4%) і 144 (19,7%) видів відповідно.

Флора НПП «Меотида» включає значну кількість вузькоареальних таксонів (53 види), що вказує на своєрідність флори парку, 51 вид судинних рослин охороняються на регіональному рівні.

Рослинність парку представлена різнотравно-типчаково-ковиловими степами та їх петрофітним і геміпсамофітним (на косах) варіантами, луками, галофітними, літоральними, синантропними, прибережно-водними і водними угрупованнями.

До складу рослинного світу НПП «Меотида» входять 33 види, занесені до Червоної книги України, 11 – до Червоної книги МСОП, 20 – до Європейського Червоного списку (1991), 2 – до Додатку I Бернської конвенції. Разом – 52 види.

Ліси

Загальна площа лісів Донецької області складає 204,1 тис. га. За лісокористувачами територія лісового фонду Донецької області розподілена наступним чином: Донецьке обласне управління лісового та

мисливського господарства – 121,8 тис. га (59,63%), Служба автомобільних доріг – 1,2 тис. га (0,59%), Управління Донецької залізниці – 8,0 тис. га (3,9%), НПП «Святі Гори» – 11,9 тис. га (5,83%), «Комунальне підприємство «Вода Донбасу» – 2,2 тис. га (1,08%), землі запасу та інші – 51,1 тис. га (25,03%).

Станом на 01.01.2020 загальна площа земель лісогосподарських підприємств Донецького обласного управління лісового та мисливського господарства склала 121814,9 га, з них покрита лісом 87067,63 га.

Більш ніж 70% лісових масивів області мають штучне походження і посаджені, перш за все, на землях, що піддаються впливу водної та вітрової ерозії, а також в заплавах річок і навколо штучних водойм. Структуру цих лісів на 51% утворюють дубові і на 25% соснові насадження. В той же час в області збережені особливо цінні природні (байрачні, заплавні) ліси, типові для степової зони.

Лісистість області складає 7,7%, що майже вдвічі нижче, ніж в середньому по Україні, і нижче оптимального рівня (12%).

Таблиця 9

Динаміка площі лісових ділянок лісового фонду та запасу деревостанів

Донецька область	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Площа лісів, тис. га	204	204,1	204,1	204,1	204,1
Площа лісів, у % від загальної площі області	7,69	7,7	7,7	7,7	7,7

Ліси області віднесені до 1 категорії. Вони не мають промислового значення, виконують виключно природоохоронні та рекреаційні функції, підлягають особливій охороні, і тому рубки головного користування в них не проводяться. На території НПП «Святі Гори» відмічено 120 видів дерев, чагарників та напівчагарників. Крім аборигенних видів 48 видів – інтродукованих, з них 30 видів дерев і 18 – чагарників, які використовувались головним чином для озеленення населених пунктів та створення лісових культур.

Тваринний світ

Видовий склад фауни Донецької області нараховує понад 25 тисяч видів тварин різноманітних систематичних груп, з яких більше 24 тисяч видів представлені безхребетними тваринами (моллюсками, комахами, багатоніжками, павукоподібними, ракоподібними, черв'яками та іншими). Хребетні тварини представлені рибами та круглоротими, амфібіями – 9 видів, рептиліями – 12 видів. На території області постійно перебуває та відмічається на прольотах, зальотах, зимівлі та міграціях понад 300 видів птахів, майже 50 видів ссавців.

Згідно з даними науковців 185 видів тварин, які перебувають на території області занесені до Червоної книги України.

56 видів фауни занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES); 846 видів занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції); 157 видів занесений до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS); 83 видів охороняються відповідно до Угоди про

збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA); 14 видів охороняються відповідно до Угоди про збереження кажанів в Європі (EUROBATS).

До Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Донецької області, затвердженого наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 11.09.2017 № 333, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 29.09.2017 за № 1202/31070, занесено 185 видів тварин: 120 видів безхребетних і 65 видів хребетних тварин.

Природно заповідний фонд Донецької області

Природно-заповідний фонд (далі – ПЗФ) Донецької області станом на 01.01.2020 має у своєму складі 173 території та об'єктів загальною фактичною площею – 99996,67 га (3,77% території області).

У 2019 році частина об'єктів ПЗФ залишаються на території області, яка тимчасово не контролюється українською владою, в тому числі Донецький ботанічний сад (м. Донецьк), РЛП «Донецький кряж» (Амвросіївський та Шахтарський райони), «Зуївський» (м. Харцизьк) та окремі ділянки Українського степового природного заповідника (відділення «Хомутовський степ» (Новоазовський район), «Кальміуське» (Бойківський район), частина НПП «Меотида» та РЛП «Меотида» (Новоазовський район).

У розпорядженні голови Донецької облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 04.06.2019 № 668/5-19 «Про внесення змін до розпорядження голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 01 березня 2016 року № 144» визначені індикативні показники щодо збільшення площі природно-заповідного фонду в Донецькій області у період до 2022 року для кожного району, міста та об'єднаної територіальної громади.

Розпорядженням голови Донецької облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 19.03.2019 № 300/5-19 затверджена Регіональна програма формування та розвитку екологічної мережі в Донецькій області на період 2019-2022 років та схема формування екологічної мережі Донецької області. В заходах з виконання зазначеної Регіональної програми формування та розвитку екологічної мережі в Донецькій області на період 2019-2022 років, в тому числі, передбачено розроблення проектів створення, зміни меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

У 2017 році оголошено 4 нові території природно-заповідного фонду місцевого значення в Добропільському районі Донецької області, загальною площею 407,9 га. Розроблено 36 проектів створення об'єктів природно-заповідного фонду Донецької області. З райдержадміністраціями області узгоджено створення протягом 2018-2019 років 30 нових об'єктів природно-заповідного фонду області, загальною площею майже 3 тис. га. Розпорядженням голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 20.12.2017 № 1697/5-17 «Про перейменування ботанічного заказника місцевого значення Крейдяна рослинність у села Кірове» змінено назву ботанічного заказника місцевого значення на «Крейдяна рослинність у села Свято-Покровське» (площею 342,3 га).

У 2018 році розпорядженнями голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації створено 25 об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, загальною площею 3751,13 га, зокрема, у Добропільському (2), Костянтинівському (2), Слов'янському (2), Бахмутському (1), Великоновосілківському (1), Покровському (4), Волноваському (2), Олександрівському (5), Нікольському (6) районах та м. Краматорськ (1) Донецької області.

Протягом 2019 року розпорядженнями голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації створено 25 об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, загальною площею 2735,65 га в шести районах Донецької області: Бахмутському – 4 (площею 257,17 га); Великоновосілківському – 1 (236,0 га); Костянтинівському – 4 (215,8 га); Олександрівському – 7 (338,78 га); Покровському – 1 (96,8 га); Слов'янському – 8 (1591,1 га).

У 2020 році створено 5 нових об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення площею загальною площею 372,44 га, а саме:

розпорядженням голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 03.07.2020 № 679/5-20 на території Краматорської міської ради оголошено 4 ландшафтних заказники місцевого значення («Крайне», площею 38,2 га; «Середнє», 18,6 га; «Берестувате», 19,4 га; «Карачун», 124,0 га);

Указом Президента України від 30.11.2020 №525/2020 на території Темрюцької сільської ради Нікольського району оголошено ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Кручі», площею 172,24 га.

Водно-болотні угіддя міжнародного значення

У Донецькій області знаходяться два водно-болотних угіддя міжнародного значення: «Затока Білосарайська та коса Білосарайська» (площею 2000 га, Мангушській район) і «Затока Крива та коса Крива» (площею 1400 га, Новоазовський район (частина території Донецької області, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження), які розташовані на узбережжі Азовського моря в межах національного природного парку «Меотида». Крім того, на території області існує багато інших водно-болотних угідь, що відповідають вимогам Рамсарської конвенції. Ці угіддя, як правило, використовуються в сільському господарстві, але, одночасно, відіграють важливу роль у збереженні біорізноманіття.

Таблиця 10

Водно-болотні угіддя міжнародного значення за роками

№ з/п	Назва ВБУ	2017	2018	2019
1	«Затока Крива та коса Крива»*	1400 га	1400 га	1400 га
2	«Затока Білосарайська та коса Білосарайська»	2000 га	2000 га	2000 га

*розташоване на території, яка тимчасово не контролюється українською владою

Біосферні резервати та Всесвітня природна спадщина

Біосферні резервати та об'єкти, віднесені до Всесвітньої природної спадщини, на території Донецької області відсутні.

На виконання Плану заходів щодо реалізації Програми міжрегіонального та прикордонного співробітництва України та Російської Федерації на 2011-2016 роки українською стороною було ініційовано питання про створення міждержавної природоохоронної території на базі НПП «Меотида» та РЛП «Меотида». Але на сьогоднішній день частина територій НПП «Меотида», РЛП «Меотида» та перспективних для включення до біосферного резервату ділянок, які розташовані в Новоазовському районі, опинились на території, яка в даний час тимчасово не контролюється українською владою та в зоні проведення активних бойових дій, тому виконання заходів щодо створення в Донецькій області міждержавних природоохоронних територій призупинено до повернення під контроль української влади вищезазначених територій.

Формування української частини Смарагдової мережі Європи

Регіональна екологічна мережа Донецької області (далі – РЕМ) є складовою національної екологічної мережі України, розбудова якої здійснюється в контексті реалізації в межах України Всеєвропейської стратегії збереження біологічного та ландшафтного різноманіття (1995) і формування Всеєвропейської екологічної мережі як єдиної просторової системи територій країн Європи з природним або частково зміненим станом ландшафту. Розроблена Програма включає огляд концептуальних аспектів РЕМ, проєкт схеми формування РЕМ, перелік її складових структурних елементів та їх характеристики, аналіз ресурсів формування регіональної та місцевих екомереж, перелік заходів у районах області, а також організаційних та економічних механізмів виконання програми, і є базовим нормативним координаційним документом в галузі розбудови національної екомережі та формування мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду в Донецької області на 4 роки (до 2022 р.).

В результаті виконання наукових та проєктних робіт протягом 2019 року розроблено місцеві схеми формування екологічної мережі Нікольського та Великоновосілківського районів.

Згідно Порядку включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1196, продовжується робота зі складання проєкту Переліку територій та об'єктів екологічної мережі Донецької області.

Затверджені території Смарагдової мережі в Донецькій області займають 3,2% її площі:

- Український степовий природний заповідник (3355 га.);
- Національний природний парк «Святі Гори» (43437 га);
- Регіональний ландшафтний парк «Донецький кряж»* (7451 га);
- Регіональний ландшафтний парк «Клебан-Бик» (2912 га);
- Національний природний парк «Меотида» (22199 га);

Заказник «Пристенське» (358 га);
 Никанорівський (652 га);
 Великоанадольський (2672 га);
 Грабова балка (1905 га);
 Різниківський (547 га).

* парк розташований на території тимчасово непідконтрольній українській владі

**Ймовірний стан рослинного та тваринного світу,
 території з природоохоронним статусом, територій та об'єктів
 Смарагдової мережі, водно-болотних угідь міжнародного значення та
 об'єктів екомережі, якщо документ державного планування
 не буде затверджено**

У разі незатвердження Плану заходів (із змінами) стан рослинного, тваринного світу, території з природоохоронним статусом, територій та об'єктів Смарагдової мережі, водно-болотних угідь міжнародного значення та об'єктів екомережі залишиться на сталому рівні.

Виконання заходів, передбачених проєктом документа державного планування, не спричинятиме додаткове техногенне навантаження на об'єкти тваринного, рослинного світу на території області, зокрема, на території з природоохоронним статусом та на території і об'єкти Смарагдової мережі.

**2.8 Демографічна ситуація та аналіз захворюваності
 населення області**

Донецька область має найбільшу щільність населення в Україні та один із найвищих рівнів урбанізації.

Станом на 01.01.2020 (за статистичними даними) в області проживає 4131,8 тис. осіб (9,9% від загальної кількості населення України). За щільністю населення область займає першу позицію – 156 осіб на 1 кв. км (по Україні – 69 осіб на 1 кв. км). Частка населення області, що проживає у міських поселеннях, складає 90,8% (по Україні – 69,5%).

Демографічний розвиток Донецької області впродовж останніх років характеризується тенденцією до поступового спаду чисельності населення. За даними Державної служби статистики України, протягом 2015-2019 років чисельність населення області скоротилась на 165,4 тис. осіб, або на 3,8%, у тому числі за рахунок природного скорочення – на 110,7 тис. осіб, міграційного скорочення – на 54,7 тис. осіб.

Зменшення населення пояснюється, в першу чергу, природними чинниками. Протягом останніх років народжуваність була значно нижче смертності, що спричинило від'ємний приріст населення. Сальдо міграції, також від'ємне, але міграція мала менший вплив на скорочення населення, ніж природні чинники.

З 2014 року на частині території області органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження. За оціночними даними на території, підконтрольній українській владі, проживає 1857,4 тис. осіб.

Частка жінок в структурі населення області складає майже 55%, з них 33% – це жінки старше 60 років і 30% – до 35 років. Серед чоловіків – 41% у віці молодшому за 35 років і тільки 21% старше 60 років.

В області природне скорочення населення у 2019 році в порівнянні з 2015 роком склало 110,7 тис. осіб. При цьому, народжуваність скоротилась на 13,2%, а смертність збільшилась на 3,2%. Протягом 2015-2019 років смертність у середньому в 2,2 рази перевищує народжуваність. Як наслідок, відбувається старіння населення; зростає демографічне навантаження на осіб працездатного віку.

Середній вік населення Донецької області станом на 01.01.2020 становив 45,6 років, середній вік жінок – 48,3 років, чоловіків – 42,5 років.

Демографічне навантаження в області у віці 16-59 років у 2019 році склало 716 осіб, що на 6,7% вище середнього показника по Україні (671 особа). Більші показники має тільки Чернігівська область (717 осіб). При цьому, навантаження особами старше 60 років (503 особи) має тенденцію до зростання та в 2,4 рази перевищує навантаження особами віком 0-15 років (213 осіб).

Аналіз змін у структурі захворюваності та причин смертності дозволяють опосередковано зробити висновки про тенденції в забрудненні навколишнього середовища.

Таблиця 11

Розподіл померлих за основними причинами смерті

Роки	усього померлих	у тому числі від:					
		новоутворення	хвороби системи кровообігу	хвороби органів дихання	хвороби органів травлення	туберкульозу	зовнішніх причин смерті
2015*	39763	5254	27437	698	1820	316	2497
2016*	36808	4491	22488	679	1632	244	1714
2017*	37419	4471	22275	582	1480	261	1745
2018*	40174	4708	23097	712	1778	243	1745
2019*	41087	5128	24785	715	1714	208	1633

* Без урахування території, яка тимчасово непідконтрольна українській владі

Серед хвороб, які можуть мати відношення до забруднення довкілля, слід виділити хвороби органів дихання, захворювання на хронічний бронхіт та астму, а також інфекційні захворювання та новоутворення.

Потрапляння забруднюючих речовин в організм людини до органів дихання та травлення викликає ризик розвитку їх хвороби. До складу пилу можуть входити особливо небезпечні частинки, такі як свинець, кадмій, ртуть, діоксини. На населення, що мешкає поблизу промислових підприємств, можуть мати вплив сполуки речовин, що утворюються в результаті технологічних процесів.

На підставі наведених даних можна зробити висновок, що рівень захворюваності населення області хворобами, які можуть мати відношення до забруднення довкілля, є достатньо високим. Явно виражених тенденцій до зниження рівнів захворюваності по кількості населення не спостерігається.

У разі, якщо **проект Плану заходів (із змінами) не буде затверджено**, всі передбачені заходи не будуть комплексними, інтегрованими та ефективними, адже інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті громади сприятиме накопиченню екологічних проблем, серед яких значна амортизація комунального обладнання та незадовільний стан інфраструктури, що можуть нести загрози техногенного характеру. Більш того, може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що ускладнить існуючу екологічну ситуацію. Особливу загрозу становитиме проблема накопичення та утилізації твердих побутових та промислових відходів, підвищиться ризик використання небезпечних технологій утилізації ТПВ, викиди яких можуть погіршити якість атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, ґрунтів, а це, в свою чергу, може підвищити ризик виникнення новоутворень і хвороб органів дихання в населення, призвести до зниження біорізноманіття тощо.

2.9. Прогнозні зміни у довкіллі, якщо План заходів (із змінами) не буде затверджено

За результатами вищенаведеної інформації можна дійти висновку, що ситуація, яка склалася наразі в сфері екологічної, антропогенної та техногенної безпеки в регіоні, створює загрозу для довкілля та безпечного середовища проживання як наявного населення, так й майбутніх поколінь.

Визначення ймовірності зміни поточного стану довкілля без реалізації планованої діяльності здійснювалось методом аналізу динаміки та тенденцій забруднення компонентів навколишнього середовища протягом останніх років.

Таким чином, у разі незатвердження Плану заходів (із змінами), які передбачають створення передумов переходу до сталого розвитку регіону та досягнення екологічно збалансованого природокористування, що направлено на зниження ресурсоемності виробництва, використання нетрадиційних та альтернативних джерел енергії, раціоналізацію процесів природокористування, стабілізацію та покращення екологічної ситуації, можна спрогнозувати наступні негативні тенденції для довкілля Донецчини.

У сфері поводження з відходами залишатиметься на низькому рівні надання послуг у сфері управління відходами та розвиток відповідної інфраструктури в області, збільшуватиметься кількість стихійних сміттєзвалищ і полігонів для їх захоронення, продовжуватиметься накопичення промислових відходів, погіршуватиметься санітарний стан населених пунктів. Крім того, залишиться без змін інституційна складова регіональної системи управління відходами, а отже продовжуватиметься неузгодженість щодо впровадження різних заходів, спрямованих на зменшення відходів у довкіллі. Відповідно, не варто буде очікувати ефективності та значного поступу в залученні інвесторів, отриманні земельних ділянок для будівництва потужностей із сортування, переробки та утилізації відходів, а також успіху в запровадженні сортування й роздільного збирання ресурсоцінних компонентів побутових відходів. У разі невжиття заходів щодо належної організації системи управління відходами ситуація зі

сміттям в області не зміниться: це спричинятиме забруднення повітря, ґрунтів та вод, що може зруйнувати природний потенціал громад; виникатимуть нові проблеми на різних рівнях, породжуватимуться нові конфлікти в суспільстві.

У сфері управління водними ресурсами неякісними залишатимуться водопостачання та очистка стічних вод на очисних спорудах комунальних та промислових підприємств через застарілі технології, фізичну та моральну зношеність обладнання тощо; не відбудеться відновлення та підтримання сприятливого гідрологічного режиму річок Донецької області та акваторії Азовського моря; надалі триватиме існуюче наднормове антропогенне навантаження на екологічні системи малих річок; надмірна зарегульованість річок штучними водоймами посилюватиме процес замулення, заростання й утворення донних відкладень; невирішеними залишаться проблеми додаткового забруднення водних об'єктів мінеральними речовинами від скидів шахтних і кар'єрних вод, а розораність водозабірних басейнів сягне критичних меж при надто низькому ступені заліснення.

У сфері впливу на атмосферне повітря збережеться тенденція недостатньої активності провідних промислових підприємств щодо:

впровадження програм зі зменшення викидів у атмосферу, протидії зміні клімату, а також низьковуглецевих виробництв;

переорієнтації на виробництво екологічно безпечних видів продукції;

впровадження екологічного менеджменту з урахуванням найкращих світових практик;

модернізації виробництв на засадах енерго- та ресурсозбереження, впровадження нових екологічних технологій.

У довгостроковій перспективі це призведе до збереження та навіть – збільшення антропогенного навантаження на атмосферу.

У сфері лісового господарства першочерговими для вирішення на рівні області залишаються питання щодо відтворення лісів (зважаючи на те, що у 2014 році внаслідок бойових дій знищено близько 1200 га лісів), а також спустелення внаслідок змін клімату, яке негативно впливає на стан лісів, спричиняє пожежі, спалахи розвитку шкідників і хвороб та загибель лісових насаджень. Збережеться низька приживлюваність лісових культур при використанні традиційних методів їх створення, яка пов'язана з невідповідністю наявних технологій лісовирощування сучасним умовам, впливом змін клімату на умови місцезростання, а відтак – досягнення певного результату в залісненні територій істотно розтягуватиметься у часі та потребуватиме значних (часом невиправданих) фінансових ресурсів. У такій ситуації вирішення завдання щодо відтворення лісових насаджень (зокрема, на території Національного природного парку «Святі гори») не буде досягнене. Отже, без впровадження сучасних методів лісовирощування, з більш високою технологічністю й рентабельністю виробництва, стан лісових екосистем в області буде погіршуватись.

Специфічні та локальні екологічні проблеми техногенного характеру. План заходів (із змінами) передбачає комплекс завдань, спрямованих на вирішення конкретних аспектів тих проблем довкілля, що виникли в результаті техногенного втручання. Це й зниження навантаження

на довкілля внаслідок діяльності промислових підприємств (зокрема, істотне забруднення повітряного та водного басейнів області; підтоплення територій; накопичення великої кількості промислових відходів; активізація деформації земної поверхні тощо), збереження біологічного та ландшафтного різноманіття; родючості земель; відтворення якості ґрунтів на сильно забруднених локальних територіях області на основі моніторингових даних та удосконалення публічного екологічного управління та моніторингу.

У разі, якщо План заходів (із змінами) не буде затверджений, всі ці заходи не будуть комплексними, інтегрованими та ефективними, адже інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті регіону сприятиме накопиченню екологічних проблем, серед яких значна амортизація комунального обладнання та незадовільний стан інфраструктури, що можуть нести загрози техногенного характеру. Більш того, може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що ускладнить існуючу екологічну ситуацію, а невирішеність яких не тільки поглибить кризу, але й поставить під загрозу розв'язання основних соціальних проблем та питань діяльності на засадах збалансованого розвитку. Особливу загрозу становитиме проблема накопичення та утилізації твердих побутових та промислових відходів, підвищиться ризик використання небезпечних технологій утилізації твердих побутових відходів і будівництва небезпечних об'єктів та підприємств, викиди яких можуть погіршити якість атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, ґрунтів, а це, в свою чергу, може підвищити ризик виникнення новоутворень і хвороб органів дихання в населення, призвести до зниження біорізноманіття тощо.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ

Реалізація Плану заходів (із змінами) спрямована на вирішення важливих питань, пов'язаних із розвитком більшості населених пунктів і територій області. Очікується, що позитивного впливу від його реалізації зазнає регіон в цілому.

При реалізації Плану заходів (із змінами) можливі ймовірні впливи на наступні складові довкілля.

Атмосферне повітря. На території Донецької області створена потужна техносфера, що включає значні промислові підприємства гірничодобувної, металургійної, хімічної промисловості, енергетики, важкого машинобудування та будівельних матеріалів, родовища корисних копалин. Саме вони належать до основних антропогенних джерел забруднення атмосфери в області. Висока концентрація промислового, сільсько-господарського виробництва, транспортної інфраструктури в поєднанні зі значною щільністю населення створили величезне навантаження на біосферу.

Також однією з основних причин надмірних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря є моральне старіння та фізичне зношення технологічного та пилогазоочисного устаткування, що не відповідає сучасним вимогам щодо забезпечення встановлених законодавством нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

При виконанні природоохоронних заходів та санітарних норм шкідливий вплив на навколишнє середовище в результаті реалізації Плану заходів (із змінами) не очікується.

Завдання 4.6 передбачає впровадження заходів щодо зменшення викидів в атмосферу на промислових підприємствах області.

Очікувані результати:

реконструкція (з новим будівництвом) ГОУ ливарних дворів та бункерної естакади ДП № 4, пилоочисних споруд машин випалу вапняка № 1-4 ПрАТ «ММК ІМ. ІЛІЧА»;

впровадження інтегрованої системи менеджменту у відповідності з вимогами стандарту ISO 14001 на ПрАТ «Авдіївський коксохімічний завод»;

реконструкція пилоочищувального обладнання ТОВ «Краматорськтепло-енерго» з встановленням сухого трьохпольного електрофільтру;

постачання обладнання і монтаж аспіраційних установок ливарного двору та підбункерного приміщення естакади системи шихтоподачі в рамках проєкту «Технічне переоснащення виробничих потужностей ТОВ «Краматорський феросплавний завод».

Водні ресурси. На території Донецької області скид зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у 2019 році здійснювали 113 підприємств (17% від загальної кількості водокористувачів). Об'єм скиду становить 1145,0 млн м³, у тому числі: без очистки – 0,119 млн м³ (0,01%); недостатньо очищені – 45,21 млн м³ (4%); нормативно чистих без очистки – 832,1 млн м³ (73%);

нормативно очищені на очисних спорудах – 207,4 млн м³ (18%); таких, що не мають критеріїв (шахтно-кар'єрні, колекторно-дренажні) – 60,58 млн м³ (5%).

Однак, у тому, що частина річок області відноситься до категорії брудних і дуже брудних, «заслуга» не тільки підприємств області. До цього призвело й скидання значної кількості неочищених зливових вод з територій населених пунктів і сільськогосподарських угідь, а також багаторічна акумуляція забруднюючих речовин в донних відкладеннях.

Загальна потужність очисних споруд в Донецькій області у 2019 році складала 854,4 млн м³, у тому числі перед скидом у водний об'єкт – 695,9 млн м³. У населених пунктах області злизові каналізації, що знаходяться на балансі органів місцевого самоврядування, не обладнані очисними спорудами. Окрім забруднення вод це призводить до значного замулювання водних об'єктів, тобто погіршення гідрологічного режиму і санітарного стану. Замулення водойм, у свою чергу, призводить до підтоплень прилеглих територій.

Крім цього, причинами незадовільного стану річок є: недостатня ефективність роботи споруд біологічної очистки господарсько-побутових стоків, незадовільний стан об'єктів водопровідно-каналізаційного господарства, неналежне забезпечення очищення зворотних вод підприємствами вугільної та металургійної галузей промисловості, розташування об'єктів господарської діяльності, житлової забудови, розорювання земельних ділянок в межах водоохоронних зон та прибережних захисних смуг.

При виконанні природоохоронних заходів та санітарних норм шкідливий вплив на навколишнє середовище в результаті реалізації Плану заходів (із змінами) не очікується.

Завдання 4.3 передбачає реконструкцію очисних споруд у населених пунктах області.

Очікувані результати: реконструйовано очисні споруди у 4 населених пунктах, побудовано – у 1 населеному пункті області.

Завдання 4.4 передбачає будівництво та реконструкцію мереж злизової каналізації та інженерних споруд для приймання, відведення та очищення поверхневих стічних вод у населених пунктах області.

Очікувані результати: побудовано мережу злизової каналізації у 4 населених пунктах, реконструйовано – у 2 населених пунктах; побудовано інженерні споруди для приймання відведення та очищення поверхневих стічних вод у 4 населених пунктах області.

Завдання 4.5 спрямоване на оздоровлення водних об'єктів.

Очікувані результати: відновлено сприятливий гідрологічний режим і санітарний стан 4 річок та їх притоків, розчищено 2 річки, реконструйовано гідровузли 3 водосховищ і зону 1 ставку.

Утворення відходів. Накопичені в області у великих обсягах промислові відходи (більше 896,4 млн т) чинять на навколишнє природне середовище техногенний вплив. У розрахунку на 1 км² території області обсяг відходів I-IV класів небезпеки, накопичених у місцях видалення відходів, на кінець 2019 року дорівнює 33805,2 тонн, що у розрахунку на одну особу становить 216,1 тонн.

Внаслідок виробничої діяльності підприємств у 2019 році в області утворилося 25606,4 тис. т відходів I-IV класів небезпеки (5,8% загальної кількості утворення відходів в Україні), відходів I-III класів небезпеки – 147,3 тис. т (25,8% відповідно).

Рівень утилізації промислових відходів за 2019 рік складає 21,1% від основної маси утворених. Для збільшення зазначеного показника, що буде свідчити про використання більш досконалих технологій, необхідне створення регіональних потужностей з утилізації промислових відходів.

Також в області спостерігається високий рівень щільності населення – 156 осіб на 1 кв. км, що призводить до утворення значної кількості побутових відходів. У регіоні, як і в цілому по Україні, основним способом поводження з побутовими відходами залишається захоронення на полігонах/звалищах. Загальна кількість спеціально відведених для захоронення побутових відходів місць складає 24 одиниць.

При виконанні природоохоронних заходів та санітарних норм шкідливий вплив на навколишнє середовище в результаті реалізації Плану заходів (із змінами) не очікується.

За напрямом сталого управління відходами та небезпечними хімічними речовинами План заходів (із змінами) включає низку ключових завдань, зокрема:

Завдання 4.9 передбачає будівництво полігонів твердих побутових відходів, а саме регіонального полігону – для південних населених пунктів і сміттесортувального комплексу – в м. Маріуполь;

Завдання 4.10 – рекультивацію полігонів твердих побутових відходів та озеленення 15,8 га порушених земель;

Завдання 4.11 – будівництво 5 сміттесортувальних станцій;

Завдання 4.12 – будівництво 5 сміттєперевантажувальних станцій;

Завдання 4.13 – будівництво 2 сміттєпереробних у містах Краматорськ та Маріуполь (інвестиційний проєкт);

Завдання 4.15 – зменшення частки промислових відходів, що захоронюються на території Донецької області, як результат – модернізація промислових виробництв, запровадження маловідходних технологій та технологій перероблення відходів виробництва; підписання Меморандуму між селищними радами міста Маріуполь та ПРАТ «МК «АЗОВСТАЛЬ» на постачання шлакової продукції для потреб комунального господарства; використання золошлакових сумішей Слов'янської ТЕС у будівництві та дорожній галузі;

а також Завдання 4.14 спрямоване на впровадження інформаційно-просвітницьких заходів, у тому числі для населення, з питань поводження з побутовими відходами.

Земельні ресурси та ґрунти. За площею та біопродуктивним потенціалом земельного фонду Донецька область є однією з провідних областей України. Проте сучасний стан використання земельних ресурсів не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь,

що негативно впливає на стійкість агроландшафту. Сільськогосподарська освоєність земель перевищує екологічно допустиму, і протягом років залишилась майже незмінною. Так, із загальної площі області (2651,7 тис. га) 2041,0 тис. га займають сільськогосподарські угіддя (або 77%), у тому числі рілля – 1652,5 тис. га (81% від загальної площі сільськогосподарських угідь).

Нераціональна система землекористування призвела до тяжких екологічних наслідків, а саме наявності таких проявів деградації земель як ерозія, техногенне забруднення, вторинне осолонцювання, підтоплення та зсуви ґрунтів. Високий рівень розорюваності угідь, в тому числі на схилах, значне розширення посівів просапних культур та практично повне припинення виконання комплексу робіт по захисту ґрунтів, порушення системи обробки ґрунту приводить до погіршення стану земель.

Внаслідок реалізації Плану заходів (із змінами) не очікуються будь-які зміни у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Крім того, документ державного планування не передбачає змін у структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель.

Натомість, покращенню стану земельних ресурсів може сприяти скорочення площі земельних ділянок, що зайняті під захоронення відходів у населених пунктах області, та подальше озеленення порушених земель (Завдання 4.10), а також виконання заходів щодо удосконалення системи територіального планування, ведення та розвитку містобудівного кадастру (Завдання 3.23-3.26).

Завданням 4.19 передбачено сприяння трансформації вугільних територій, спрямованій на диверсифікацію економіки та вирішення соціально-економічних проблем монофункціональних шахтарських міст. При цьому, із 24 малих міст, розташованих на території області, підконтрольній українській владі, 12 міст належать до категорії вуглевидобувних.

Негативний вплив на навколишнє природне середовище наслідків багаторічного інтенсивного видобутку вугілля і закриття у стислі терміни десятків глибоких нерентабельних шахт, діяльність яких призвела до незворотних змін у геологічному середовищі на великій території, залишається актуальною і гострою проблемою для Донецької області. Землі, порушені в результаті діяльності гірничодобувних підприємств, мають низькі агрохімічні показники порівняно з їх початковими характеристиками. Отже, проблема дисбалансу між відпрацьованими та рекультивованими землями на гірничодобувних підприємствах залишається гострою, а питання дотримання вимог природоохоронного законодавства при відновленні порушених земель – актуальним.

За даними Головного управління Держгеокадастру у Донецькій області, станом на 01.01.2020 лише 0,0677 тис. га з порушених (25,122 тис. га) і відпрацьованих (4,952 тис. га) земель були рекультивовані. Загальна площа ґрунтів, які можуть належати до деградованих та малопродуктивних на території, підконтрольній українській владі, становить понад 12,3 тис. га.

Найбільш масштабними деградаційними процесами є водна та вітрова (дефляція) ерозія ґрунтів, підтоплення земель, підкислення, засолення та осолонцювання ґрунтів. Деградація земель та опустелювання також

призводять до втрат біорізноманіття, погіршення стану або зникнення водних об'єктів, загострення проблем водозабезпечення населення і галузей економіки та, як наслідок, погіршення умов життя людей.

Крім того, на території області розвинуті наступні екзогенні процеси: зсуви, карст, підтоплення, абразія, просідання над гірничими виробками, ерозійні явища. Зсуви на території Донецької області поширені, головним чином, у південній частині області – на узбережжі Азовського моря, у північній – на крутих схилах ріки Сіверський Донець та її притоках, а поодинокі зсувні процеси зустрічаються також на крутих схилах річок та крупних балок.

За останні п'ять років спостерігається негативна тенденція до збільшення кількості таких небезпечних явищ як:

карстові прояви у 2019 році – 391 од., тоді як у 2018 році – 390 од., у 2017 році – 386 од., у 2016 році – 384 од., у 2015 році – 384 од. (при незмінній площі поширення порід, здатних до карстування – 3,1 тис. км²),

активні зсуви у 2019 році – 91 од. на площі 5,0 км², у 2018 році – 91 од. (5,0 км² відповідно), у 2015-2017 роках – 87 од. (3,82 км²).

При виконанні природоохоронних заходів та санітарних норм шкідливий вплив на навколишнє середовище у результаті реалізації Плану заходів (із змінами) не очікується.

Біологічне та ландшафтне різноманіття. Незважаючи на роботу, що проводиться в області зі збереження природно-заповідного фонду, охорони та раціонального використання лісових ресурсів, тваринного і рослинного світу, стан справ у цій сфері потребує більш активної участі державних установ при вирішенні питань заповідання природних територій для охорони тварин і рослин, збільшення фінансування заходів зі збереження та раціонального використання лісових ресурсів та тваринного і рослинного світу.

Біологічне різноманіття втрачається під час забудов, розорювання землі, меліорації, спорудження водосховищ, створення мереж транспортної інфраструктури та здійснення інших видів господарської діяльності. Скорочуються території, зайняті природною рослинністю, що призводить до виникнення загрози втрати гено- та ценофонду.

Негативний вплив на структурні елементи екомережі, біо- та ландшафтного різноманіття пов'язаний з такими антропогенними чинниками як інтенсивний розвиток промисловості та сільського господарства; високий відсоток розорення території області та подекуди надмірний випас худоби; екологічно необґрунтоване використання земель; забруднення водойм та порушення гідрологічного режиму річок; розробка корисних копалин; інтенсивне забруднення сільськогосподарських земель та інших угідь небезпечними хімічними, промисловими та побутовими відходами; прогресуюча деградація полезахисних лісосмуг, пов'язана з їх вирубуванням і недостатнім поновленням; здійснення сезонного спалювання сухої рослинності, що призводить до порушення місцезнаходжень, збіднення біорізноманіття тощо.

Для збереження біологічного та ландшафтного різноманіття в області вносяться пропозиції щодо збільшення площі природно-заповідного фонду;

проводиться робота з упорядкування існуючих територій та об'єктів ПЗФ, а також встановлення меж територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення; розроблення місцевих схем екологічної мережі районів та Переліку ключових, сполучних, буферних та відновлюваних територій місцевих схем екологічної мережі районів Донецької області; інвентаризація захисних лісових насаджень та оцінка їх стану, реконструкція захисних лісових насаджень, що втрачають свої функції; забезпечення ефективної охорони, належного захисту, раціонального використання та відтворення лісів Донецької області; оцінка в межах області стану популяцій тварин, занесених до Червоної книги України та Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Донецької області; оцінка стану рослин, занесених до Червоної книги України та до Переліку видів рослин, які не занесені до Червоної книги України, але є рідкісними чи знаходяться під загрозою зникнення на території області тощо.

При виконанні природоохоронних заходів та санітарних норм шкідливий вплив на навколишнє середовище у результаті реалізації Плану заходів (із змінами) не очікується.

Проте, виконання Завдань 4.7 і 4.8 щодо створення регіонального лісового насадження- селекційного центра та збереження й відтворення лісів, біологічного та ландшафтного різноманіття матиме позитивні наслідки для довкілля.

Очікувані результати:

відтворення до 800 га лісу, в тому числі в межах Національного природного парку «Святі гори», що постраждав внаслідок збройного конфлікту;

збільшення площі територій природно-заповідного фонду на 7000 га, визначення меж територій об'єктів ПЗФ (90%);

підвищення рівня лісистості на 250 га.

В цілому, збереження та покращення стану всіх вищезазначених складових довкілля (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси, біорізноманіття та управління відходами) матиме позитивний вплив й на рекреаційні зони, залежно від того, наскільки будуть дотримані природоохоронні вимоги під час реалізації завдань документа державного планування.

Здоров'я населення. Незважаючи на те, що показники поширеності хвороб серед населення області в основному стабілізовані, за виключенням поширеності хвороб системи кровообігу, органів дихання та новоутворень, в цілому стан здоров'я населення Донецької області можна характеризувати негативно. У зв'язку з чим необхідна розробка невідкладних заходів із попередження негативного впливу навколишнього середовища на здоров'я населення та підвищення його резистентності.

План заходів (із змінами) не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення області. Натомість, реалізація системи заходів, передбачених напрямом 2.2. Турбота про здоров'я населення, матиме позитивний вплив.

Разом з тим, існує ймовірність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень, що пов'язане з реалізацією наступних завдань:

1.20 «Реконструкція та розвиток аеропорту «Краматорськ»,

1.21 «Розбудова та відновлення автомобільних доріг загального користування місцевого значення та штучних споруд, розташованих на них»,

1.22 «Підвищення якості транспортного сполучення між північною та південною частиною області шляхом капітального ремонту автомобільної дороги загального користування державного значення Н-32 Покровськ-Бахмут-Михайлівка, на ділянці км 31+000 - км 48+000»,

1.23 «Покращення пропускної спроможності ДП «Маріупольський морський торговельний порт».

З соціально-економічної точки зору, результати реалізації Плану заходів (із змінами) матимуть позитивний характер. Спрямування дій органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів, організацій, установ і підприємств області всіх форм власності та громадських ініціатив на реалізацію пріоритетних напрямів діяльності у сфері ефективного природокористування, дотримання вимог екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища, просвітницької діяльності та екологічної обізнаності населення дозволить досягти екологічно безпечних умов для проживання населення у населених пунктах області.

4. ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА, ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

Основними екологічними проблемами області є:

1. Забруднення атмосфери викидами промислових підприємств і автотранспорту (високий рівень забруднення повітряного басейну області).

Основними забруднювачами атмосферного повітря в області залишаються підприємства добувної (підприємства вугільної промисловості) та переробної (металургійні підприємства) промисловості, підприємства-виробники електроенергії (теплові електростанції).

Як результат, на Донеччину припадає близько третини національних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення. За цим показником у 2019 році регіон посів перше місце серед інших областей України.

Однією з основних причин надмірних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря є моральне старіння та фізичне зношення технологічного та пилогазоочисного устаткування, що не відповідає сучасним вимогам щодо забезпечення встановлених законодавством нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

За даними Головного управління статистики у Донецькій області, викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення за 2019 рік становлять 773,5³ тис. т (31,5% від загальних викидів по Україні) та на 2,1% менше, ніж за 2018 рік.

Зменшення кількості викидів забруднюючих речовин у 2019 році пов'язане з виконанням підприємствами природоохоронних заходів, спрямованих на зниження обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.

2. Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових і сільськогосподарських підприємств, підприємств житлово-комунального господарства, поверхневого стоку населених пунктів.

Водні ресурси області формуються за рахунок транзитної притоки поверхневих вод по р. Сіверський Донець, місцевого річкового стоку, що формується в межах області, стічних, шахтних і кар'єрних вод, а також експлуатаційних запасів підземних вод.

У 2019 році у Донецькій області 113 підприємств (17% загальної кількості водокористувачів) здійснювали скид зворотних вод в поверхневі водні об'єкти.

Протягом 2014-2019 років у поверхневі водні скинуто 5,6 млрд м³ зворотних вод, з яких 1,2 млрд м³ – забруднені зворотні води.

---

³ Без урахування території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження

Рис. 1 **Динаміка показників водовідведення у поверхневі водні об'єкти Донецької області**

Джерело: дані Державної служби статистики України

При цьому, спостерігається поступове зменшення частки забруднених вод у загальному водовідведення – з 32,4% у 2014 році до 3,9% у 2019 році. При цьому, починаючи з 2017 року, у структурі скинутих забруднених зворотних вод практично відсутні води, скинуті без очищення (у 2019 році на них припало лише 0,01% загального водовідведення регіону) і майже на 100% вони представлені недостатньо очищеними водами.

Як наслідок – скорочується питома вага Донецької області у загальному скиданні забруднених стічних вод по країні: з 32,1% у 2014 році до 6,1% у 2019 році.

Незважаючи на це, за скидами забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти Донецька область поділяє із Львівською областю третє місце після м. Київ (287 млн м³, або 38,9% загальних скидів забруднених зворотних вод) та Дніпропетровської області (200 млн м³, або 27,1%).

Також у 2019 році на Донецьку область припадало 9,0% скидання в поверхневі водні об'єкти фосфатів, 9,3% скидання заліза та 8,2% скидання нафтопродуктів.

3. Проблема утворення, утилізації та екологічно-безпечного розміщення твердих побутових відходів (ТПВ).

Донецька область характеризується наявністю гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості, діяльність яких призводить до накопичення великих обсягів промислових відходів.

Динаміка утворення відходів від промислових підприємств області представлена на рис. 2.

Кількість відходів, що утворюється від промислових підприємств області, має тенденцію до збільшення, що свідчить про зростання обсягів виробництва основної продукції. В цілому на Донецьку область припадає 6,0% загальної кількості утворення відходів I-IV класів небезпеки в Україні. Обсяг утворення відходів I-III класів небезпеки – 147,3 тис. т (26,6%).

Рис. 2 **Динаміка утворення відходів від промислових підприємств Донецької області**

Джерело: дані Державної служби статистики України

Рівень утилізації відходів за 2019 рік складає 21,1 % від утворених. Для збільшення зазначеного показника, що буде свідчити про використання більш досконалих технологій, необхідне створення регіональних потужностей з утилізації промислових відходів.

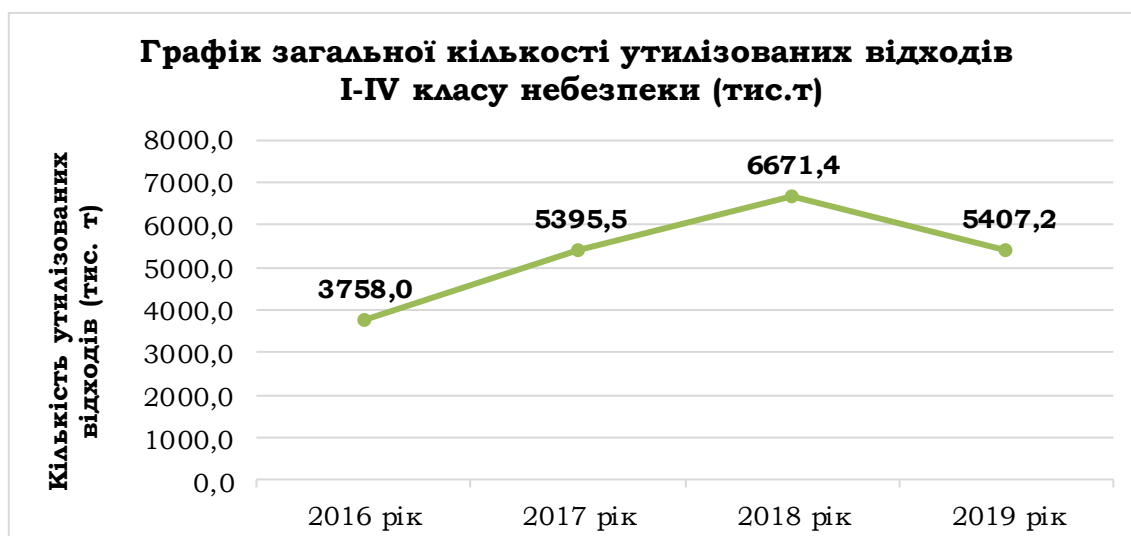

Рис. 3. **Динаміка кількості промислових відходів, що утилізується, в Донецькій області**

Джерело: дані Державної служби статистики України

4. Проблеми щодо умов скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти.

Розробка вугільних родовищ створює велике навантаження і призводить до значного нагромадження негативних факторів, що впливають на навколишнє природне середовище. Вплив гірничих робіт на навколишнє середовище пов'язаний з багаторічним нераціональним використанням природних ресурсів із застосуванням застарілих технологій.

Актуальною і гострою проблемою для Донецької області залишається негативний вплив на навколишнє природне середовище наслідків багаторічного інтенсивного видобутку вугілля і закриття у стислі терміни десятків глибоких нерентабельних шахт, діяльність яких призвела до незворотних змін у геологічному середовищі на великій території. Виробнича діяльність гірничодобувних підприємств призводить до погіршення екологічної ситуації в області.

На території Донецької області знаходиться половина вугільних підприємств України, які ліквідуються: це 37 шахт і 1 збагачувальна фабрика. На теперішній час переважна більшість цих підприємств (33 шахти та 1 збагачувальна фабрика) знаходяться на території області, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

Державні шахти, що здійснюють видобуток вугілля на підконтрольній українській владі території області, мають постійний водоприлив від 200 до 600 м³/год. кожна. Це: ДП «Селидіввугілля» - шахти 1-3 «Новгородівська», «Курахівська», «Котляревська», «Україна»; ДП «Мирноградвугілля» - шахти «Капітальна», «5/6», «Центральна»; ДП «Торецьквугілля» - шахти «Торецька», «Центральна»; ДП «ШУ «Південнодонбаське № 1»; ДП «Шахта ім. М.С. Сургая»; ДП «ВК «Краснолиманська».

5. Проблеми утилізації відходів гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості.

Наявність підприємств хімічної, коксохімічної, машинобудівної та металургійної промисловості призвела також до значних обсягів утворення і накопичення відходів та забруднення ними території області. Всього на кінець 2019 року виробнича діяльність 321 суб'єкта підприємницької діяльності була пов'язана з утворенням відходів I-IV класів небезпеки.

Всього на кінець 2019 року в місцях видалення накопичено 903,6 млн т відходів, або 5,9% загального обсягу по Україні. За цим показником Донецька область посідає третє місце після Дніпропетровської та Полтавської областей, а за обсягом утворення та накопичення промислових відходів – четверте місце серед інших регіонів.

Щороку на території області, підконтрольній українській владі, утворюється близько 6% відходів I-IV класів небезпеки. При цьому, спостерігається тенденція зростання цих обсягів на 11,0% до попереднього року у 2017 році, на 7,5% – у 2018 році, на 6,2% – у 2019 році. Це свідчить про зростання обсягів виробництва основної продукції промислових підприємств.

У структурі утворених відходів – найбільша в Україні кількість небезпечних (токсичних) відходів I-III рівнів небезпеки. Тільки протягом 2017-2019 років на Донеччині було утворено 470,9 тис. т зазначених відходів, що становить 26,4% їх утворення в Україні.

Протягом 2017-2019 років середній рівень утилізації відходів в Донецькій області склав 24%. При цьому, у 2017-2018 роках, спостерігалось поступове зростання цього показника до 27,7%, проте у 2019 році він зменшився до 21,1%.

У 2019 році за питомою вагою утилізованих відходів у загальній кількості утворених відходів Донеччина посіла 8 місце після Запорізької (з показником 70,1%), Черкаської (55,4%), Хмельницької (44,5%), Чернівецької (36,7%), Дніпропетровської (35,9%), Івано-Франківської (29,1%) та Тернопільської (26,1%) областей (середній рівень по Україні – 24,5%).

Проте, на сьогодні для Донецької області характерна недостатня кількість сучасної інфраструктури поводження з побутовими та промисловими відходами (сортувальні станції, сміттєпереробні заводи, підприємства з утилізації, знешкодження відходів), наявність стихійних сміттєзвалищ побутових відходів, відсутність системи роздільного збору сміття, разом з неефективним управлінням у сфері поводження з відходами на рівні органів місцевого самоврядування.

6. Забруднення підземних водоносних горизонтів.

Прогнозні ресурси підземних вод з мінералізацією до 3 г/дм³ складають 2464,0 тис. м³/добу, з мінералізацією до 1,5 г/дм³ - 1732,6 тис. м³/добу, 1050,4 тис. м³/добу - з мінералізацією до 1,0 г/дм³.

Станом на 01.01.2020 на території Донецької області знаходиться 54 родовища у складі 116 ділянок родовищ прісних питних, технічних та дренажних підземних вод із запасами, затвердженими в ДКЗ СРСР, УТКЗ та ДКЗ України. Загальна величина експлуатаційних запасів прісних питних, технічних та дренажних (шахтних) підземних вод, затверджених в ДКЗ СРСР і УТКЗ, та ДКЗ України складає 1084,223 тис. м³/добу, зокрема по категоріях: А+В - 856,469 тис. м³/добу, С₁+С₂ – 227,764 тис м³/добу. У тому числі величина запасів дренажних вод, затверджених у ДКЗ СРСР та ДКЗ України складає 55,797 тис. м³/добу по категорії А+В+С₁+С₂ в межах 13 родовищ у складі 15 ділянок родовищ дренажних підземних.

У межах території Донецької області, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, залишаються 19 родовищ у складі 32 ділянок із загальною величиною затверджених експлуатаційних запасів прісних підземних вод за категорією А+В+С₁ в кількості 229,817 тис. м³/добу, що становить 21,2% від загальної кількості затверджених запасів в межах області. У тому числі: 6 родовищ прісних підземних вод в складі 17 ділянок із загальною величиною затверджених експлуатаційних запасів за категорією А+В+С₁ в кількості 174,020 тис. м³/добу, що становить 16,06% від загальної кількості затверджених запасів; 13 родовищ у складі 15 ділянок із загальною величиною затверджених експлуатаційних запасів дренажних шахтних вод за категорією А+В+С₁ в кількості 55,797 тис. м³/добу, що становить 5,15% від загальної кількості затверджених запасів та 100% від величини запасів дренажних шахтних вод, затверджених у ДКЗ СРСР та ДКЗ України по території області. Величина експлуатаційних запасів мінеральних вод становить 8,377 тис. м³/добу по 13 родовищах (16 ділянках) мінеральних вод. Із 16 ділянок родовищ мінеральних вод в 2018 році не експлуатувалася жодна.

На території Донецької області із 116 ділянок родовищ підземних вод із запасами, затвердженими ДКЗ СРСР і УТКЗ, освоєними та діючими на даний момент, є 43 ділянки родовищ підземних вод, на експлуатаційних запасах яких розміщено та діє 51 водозабір.

7. Незадовільний стан каналізаційного господарства та очистки стічних вод.

Негативно позначається на якості природних вод низька ефективність роботи очисних споруд комунального господарства. Загальна потужність очисних споруд в Донецькій області у 2019 році складала 854,4 млн м³, у тому числі перед скидом у водний об'єкт – 695,9 млн м³.

Басейн р. Сіверський Донець. Зі зворотними водами до поверхневих водних об'єктів басейну р. Сіверський Донець на території Донецької області за даними державної звітності за формою 2ТП - водгосп (річна) у 2019 році було скинуто 27,4 тис. т забруднюючих речовин (без сухого залишку).

Басейн р. Кальміус. Зі зворотними водами до поверхневих водних об'єктів басейну р. Кальміус за даними державної звітності за формою 2-ТП водгосп (річна) у 2019 році було скинуто 82,3 тис. т забруднюючих речовин (без сухого залишку).

Басейн р. Самара. Зі зворотними водами до поверхневих водних об'єктів басейну р. Самара за даними державної звітності за формою 2-ТП водгосп (річна) у 2019 році було скинуто 3,9 тис. т забруднюючих речовин (без сухого залишку).

8. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону.

Надмірне використання водних ресурсів малих річок для потреб сільського господарства та риборозведення, самовільне водокористування та безпроектне створення штучних водойм на руслах малих річок порушує природний водний, гідробіологічний режим річок, збільшує заростання та утворення донних відкладень. Скиди шахтних вод вносять у води річок додаткове забруднення мінеральними речовинами. Розораність водозабірних басейнів сягає граничних меж при надто низькому ступені заліснення. На багатьох річках і водоймах не закріплені прибережні захисні смуги, а деякі з наявних не завжди відповідають вимогам водного законодавства України.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Програми і напрями Плану заходів (із змінами), пов'язані з ймовірним впливом на довкілля й здоров'я населення, та технічні завдання на проекти, спрямовані на покращення стану довкілля в області, відповідають положенням ключових нормативно-правових документів у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язаних із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, що діють на міжнародному, національному та регіональному рівнях.

Основними документами, що встановлюють ці зобов'язання, є:

у сфері державного управління, що стосується охорони довкілля та сталого розвитку: Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України; Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС; Паризька угода, ратифікована Законом України від 14 липня 2016 року № 1469-VIII; Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» від 23 жовтня 2000 року (із змінами); закони України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року», «Про Стратегічну екологічну оцінку», «Про Оцінку впливу на довкілля»;

у сфері охорони природи, ландшафтного та біорізноманіття: Конвенція про дикі види флори та фауни і середовища існування у Європі (Бернська конвенція); Конвенція про охорону біологічного різноманіття; Європейська ландшафтна конвенція; Водний кодекс України; Лісовий кодекс України; Земельний кодекс України; Кодекс України про надра; закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України», «Про екологічну мережу України», «Про Червону книгу України», «Про Зелену книгу України», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про охорону земель», «Про атмосферне повітря»; Указ Президента України «Про деякі заходи щодо збереження лісів та раціонального використання лісових ресурсів» від 09 липня 2019 року №511/2019; Санітарні правила в лісах України;

у сфері управління відходами: Закон України «Про відходи»; Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року; Національний план управління відходами до 2030 року; Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок;

у сфері енергоефективності, розвитку відновлюваних джерел енергії та клімату: Рамкова конвенція ООН зі зміни клімату; закони України «Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації», «Про енергетичну ефективність будівель», «Про Фонд енергоефективності»; Енергетична стратегія України на період до 2035 року «безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»;

у сфері охорони здоров'я: закони України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Основи законодавства України про охорону здоров'я»; Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація»;

регіональні програми, які реалізуються на території області, тощо.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

За походженням екологічний вплив може бути первинним, тобто безпосередньо пов'язаним з впливом проекту на екосистему (забруднення атмосфери при будівництві та експлуатації продуктами згорання палива та викидами пилу при проведенні земляних робіт і переміщенні автотранспорту в межах будмайданчику) та вторинним, що є наслідком первинних змін в екосистемі.

Вторинні наслідки – пряма повна або часткова зміна елементу навколишнього середовища, яка призведе до руйнування, зміни навколишнього середовища (наприклад, забруднення природних місць проживання нанесе шкоду видам фауни, які залежать від цього середовища проживання).

Під кумулятивними впливами розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому, видів людської діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально-економічні умови, і які б не виявилися в разі відсутності інших видів діяльності, крім самої планованої діяльності.

Кумулятивні ефекти можуть виникати з незначних за своїми окремими діями факторів, які, працюючи разом протягом тривалого періоду часу, поступово накопичуючись, підсумовуючись згодом в одному і тому ж районі, можуть викликати значні наслідки. Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні або хімічні впливи на екосистему протягом часу перевершують можливість їх асиміляції або трансформації.

План заходів (із змінами) не передбачає появу негативних ризиків для довкілля та здоров'я населення Донецької області. Натомість, реалізація завдань у рамках програм «Якість життя та людський розвиток» і «Екологічна безпека та збалансоване природокористування» за напрямками «Турбота про здоров'я населення» та «Безпечний стан довкілля», «Стале управління відходами та небезпечними хімічними речовинами», «Енергетична безпека та розвиток альтернативної енергетики» дозволить суттєво покращити стан довкілля та здоров'я населення як у короткостроковій, так й у довгостроковій перспективі.

Найбільш позитивними для довкілля, здоров'я та безпеки середовища проживання населення мають стати заходи, пов'язані зі зниженням рівня забрудненості повітряного та водного басейнів області; збереженням і відтворенням біологічного та ландшафтного різноманіття; удосконаленням системи управління промисловими відходами та ТПВ; ефективним управлінням традиційними енергетичними ресурсами та розвитком альтернативної енергетики; підвищення якості та загальної доступності медичних послуг у містах та сільській місцевості; посилення профілактичних заходів з упередження захворюваності населення.

В процесі стратегічної екологічної оцінки був здійснений аналіз впливу реалізації рішень проекту Плану заходів (із змінами) як на окремі компоненти навколишнього природного середовища, так і сукупний вплив на природні

процеси та комплекси. Вплив на навколишнє природне середовище, у тому числі на здоров'я населення, при впровадженні заходів може мати тільки позитивні наслідки. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Плану заходів (із змінами), відповідно до контрольного переліку, наведені в таблиці 12.

Таблиця 12

**Ймовірні наслідки для довкілля
від реалізації Плану заходів (із змінами)**

№	Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
		Так	Ймовірно	Ні	
Повітря					
1.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?		•		+
2.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		•		+
3.	Погіршення якості атмосферного повітря?		•		+
4.	Появу джерел неприємних запахів?		•		
5.	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			•	
Водні ресурси					
6.	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?		•		+
7.	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			•	+
8.	Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			•	+
9.	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			•	+
10.	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			•	+
11.	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			•	+
12.	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			•	

№	Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
		Так	Ймовірно	Ні	
13.	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			•	+
14.	Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?			•	
15.	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			•	
16.	Забруднення підземних водоносних горизонтів?			•	
Відходи					
17.	Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?			•	+
18.	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?		•		+
19.	Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?		•		
20.	Спорудження еколого- небезпечних об'єктів поводження з відходами?		•		
21.	Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			•	
Земельні ресурси					
22.	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?		•		
23.	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?		•		
24.	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?		•		
25.	Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			•	
26.	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?		•		+
27.	Виникнення конфліктів між ухваленнями цілями ДДП та цілями місцевих громад?		•		

Біорізноманіття та рекреаційні зони					
28.	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			•	+
29.	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			•	+
30.	Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?			•	
31.	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			•	+
32.	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			•	
33.	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			•	
34.	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично прийнятих місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			•	
Населення та інфраструктура					
35.	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності, та зростанні кількості населення будь-якої території?			•	
36.	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?			•	+
37.	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			•	+
38.	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?		•		
39.	Потреби нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			•	+
40.	Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			•	+
Екологічне управління та моніторинг					
41.	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			•	+
42.	Погіршення екологічного моніторингу?			•	+
43.	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			•	

44.	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?		•		
Інше					
45.	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?		•		
46.	Суттєве вилучення будь-якого невідновлюваного ресурсу?			•	
47.	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			•	+
48.	Суттєве порушення якості природного середовища?			•	+
49.	Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			•	
50.	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть значними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			•	

На основі оцінок, представлених в таблиці 12, можна зробити висновки щодо ймовірного впливу від реалізації Плану заходів (із змінами) на окремі складові довкілля, представлені у таблиці 13.

Таблиця 13

**Висновки щодо ймовірного впливу Плану заходів (із змінами)
на довкілля Донецької області**

Складові довкілля	Ймовірний вплив на довкілля
Атмосферне повітря	У результаті реалізації Плану заходів (із змінами) вірогідне збільшення викидів забруднюючих речовин як від стаціонарних, так й від пересувних джерел, поява джерел неприємних запахів. Ймовірність цього зумовлена виключно як наслідок будівництва у рамках Плану заходів (із змінами) нових інфраструктурних об'єктів або реконструкції існуючих, адже Планом заходів (із змінами) не передбачається безпосереднє збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та погіршення його стану. Можливе навіть покращення якості атмосферного повітря в області внаслідок реалізації завдання 4.6, у тому числі шляхом посилення взаємодії та налагодження співпраці з суб'єктами господарювання (зокрема, щодо розробки та впровадження програм зі зменшення викидів промислових підприємств в атмосферу, протидії зміні

Складові довкілля	Ймовірний вплив на довкілля
	клімату та сприяння низьковуглецевому розвитку підприємств; стимулювання виробництва підприємствами регіону екологічно безпечних видів продукції, впровадження на підприємствах-забруднювачах екологічного менеджменту з урахуванням найкращих світових практик, модернізації виробництв на засадах енерго- та ресурсозбереження, впровадження нових екологічних технологій); а також збереження лісів і зелених насаджень та розвитку екологічно безпечного транспорту.
Водні ресурси	План заходів (із змінами) містить завдання 4.3-4.5, реалізація яких має привести до покращення якості поверхневих вод внаслідок очищення стічних вод; відновлення сприятливого гідрологічного режиму річок Донецької області та акваторії Азовського моря; зменшення впливу дифузних джерел забруднення поверхневих вод біогенними речовинами в аграрному секторі, а також за рахунок змивів з урбанізованих територій, впливів накопичувачів промислових та побутових відходів. Виконання зазначених заходів, у свою чергу, має попередити чи мінімізувати вплив на довкілля від ймовірного створення у рамках Плану заходів (із змінами) підприємств, діяльність яких може призвести до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. Тому реалізація Плану заходів (із змінами) в цілому не має призвести до погіршення стану водних ресурсів.
Відходи	Донецька область характеризується високим рівнем утворення й накопичення значних обсягів промислових і побутових відходів. Реалізація низки завдань Плану заходів (із змінами) за напрямом 4.2. «Стале управління відходами та небезпечними хімічними речовинами» має сприяти зменшенню обсягів утворення ТПВ та удосконаленню системи управління як побутовими, так й промисловими відходами.
Земельні ресурси	Внаслідок реалізації Плану заходів (із змінами) не передбачається появи таких загроз як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Покращенню стану земельних ресурсів може сприяти скорочення площі земельних ділянок, що зайняті під захоронення відходів у населених пунктах області, та подальше озеленення порушених земель (завдання 4.10). Уникнення суттєвих змін у структурі земельного фонду чи змін в топографії або в характеристиках рельєфу можливе завдяки реалізації завдань 3.23-3.26. Разом з тим, ймовірне посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів внаслідок будівництва та введення в експлуатацію вітрових електростанцій (завдання 4.21).

Складові довкілля	Ймовірний вплив на довкілля
Біорізноманіття та рекреаційні зони	Планом заходів (із змінами) не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття. Натомість, реалізація завдань 4.7 і 4.8 має сприяти збільшенню площ територій природно-заповідного фонду; відновленню порушених внаслідок збройного конфлікту природних комплексів та об'єктів (у тому числі на території природно-заповідного фонду); збереженню рідкісних і зникаючих видів флори та фауни; визначенню ключових, сполучних, буферних та відновлювальних територій екомережі регіонального значення тощо; позитивно впливатиме на стан рекреаційних зон в цілому.
Населення та інфраструктура	План заходів (із змінами) не передбачає появи нових ризиків для здоров'я населення області. До того ж, реалізація завдань за напрямом 2.2 «Турбота про здоров'я населення» має сприяти його покращенню. Разом з тим, існує ймовірність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень, що пов'язане з реалізацією завдань 1.20-1.23.
Екологічне управління, моніторинг	План заходів (із змінами) не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки. Натомість у рамках напрямку 4.2. «Стале управління відходами та небезпечними хімічними речовинами» передбачає удосконалення системи управління промисловими відходами, а також системи збору та перероблення твердих побутових відходів, сприяння зменшенню об'ємів їх утворення. Напрямок 4.1. «Безпечний стан довкілля» передбачає удосконалення публічного екологічного управління та моніторингу. Реалізація напрямку 4.3. «Енергетична безпека та розвиток альтернативної енергетики» сприятиме зменшенню обсягів споживання природного газу, теплової та електричної енергії.
Кумулятивний вплив	Ймовірність того, що реалізація Плану заходів (із змінами) приведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі собою будуть незначними, але в сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.
Акустичний вплив	Ймовірними джерелами зовнішнього техногенного та біогенного шумового забруднення, які можуть виникнути у рамках реалізації Плану заходів (із змінами), є всі види транспорту, промислові підприємства, комунальні об'єкти, стадіони, спортмайданчики, тваринницькі ферми тощо. Проте реалізація завдань за напрямами 2.2. «Турбота про здоров'я

Складові довкілля	Ймовірний вплив на довкілля
	населення» та 4.1 «Безпечний стан довкілля» має сприяти відверненню, зниженню та досягненню безпечних рівнів виробничих та інших шумів, у рамках відбору, планування й реалізації тих чи інших інфраструктурних проєктів, які мають передбачати певні заходи, визначені статтею 21 Закону України «Про охорону атмосферного повітря».

Отже, реалізація Плану заходів (із змінами) не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. При цьому, реалізація багатьох завдань може сприяти покращенню екологічної ситуації в Донецькій області, а також поступово вирішити проблемні питання щодо управління відходами та екологічних наслідків діяльності підприємств вугледобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Реалізація Плану заходів (із змінами) потребує реалізації великої кількості завдань, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному відношенні життєвого середовища. Одночасно реалізація завдань Плану заходів (із змінами), які можуть призвести до ймовірного негативного впливу на довкілля та здоров'я населення області, повинна здійснюватися виключно шляхом відбору проєктів та реалізації заходів, які передбачають використання екологічно безпечних технологій. У такому випадку зазначений вплив буде попереджений.

План заходів (із змінами) передбачає перелік технічних завдань на програми (проєкти) з орієнтовними обсягами і джерелами фінансування, які передбачають ймовірне провадження планової діяльності, визначеної частиною другою і третьою статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», наведені у таблиці 14.

Таблиця 14

Перелік технічних завдань Плану заходів (із змінами), які передбачають ймовірне провадження планової діяльності, визначеної Законом України «Про оцінку впливу на довкілля»

Номер ТЗ	Назва технічного завдання на проєкти	Подавачі
Напрям 1.1. Кваліфіковані кадри, продуктивна зайнятість та гідна праця		
1.4.	Будівництво заводу з виробництва теплоізоляційних матеріалів на основі базальтового волокна	Виконком Лиманської міської ради
Напрям 1.2. Розумна спеціалізація, заснована на знаннях та інноваціях		
1.15.	Будівництво інженерної інфраструктури на ділянках індустриальних парків	Департамент розвитку базових галузей промисловості, департамент економіки ОДА
1.16.	Відновлення сучасного виробництва соди і хімічних сполук	ГО «Хіміко-технологічний кластер «ТОРСОДА»
1.17.	Створення мережі забійних пунктів сільськогосподарських тварин (1 етап)	Департамент агропромислового розвитку та земельних відносин ОДА
1.18.	Розвиток мережі виробництв з переробки сільськогосподарської продукції, зокрема на основі сільськогосподарської обслуговуючої кооперації	

Напрямок 1.3. Транспортна доступність та просторове сполучення		
1.20.	Реконструкція та розвиток аеропорту "Краматорськ"	Департамент розвитку базових галузей промисловості, департамент економіки ОДА
Напрямок 2.2. Турбота про здоров'я населення		
2.11.	Будівництво Обласної багатoproфільної лікарні в м. Краматорськ Донецької області	Департамент охорони здоров'я ОДА
Напрямок 4.1. Безпечний стан довкілля		
4.3.	Реконструкція очисних споруд у населених пунктах області	Департамент екології та природних ресурсів ОДА
4.5.	Оздоровлення водних об'єктів	
4.6	Впровадження заходів щодо зменшення викидів в атмосферу на промислових підприємствах області	
Напрямок 4.2. Стале управління відходами та небезпечними хімічними речовинами		
4.9.	Будівництво полігонів твердих побутових відходів	Департамент екології та природних ресурсів ОДА
4.11.	Будівництво сміттєсортувальних станцій на території області	
4.12.	Будівництво сміттєперевантажувальних станцій	
4.13.	Будівництво сміттєпереробних заводів	
Напрямок 4.3. Енергетична безпека та розвиток альтернативної енергетики		
4.21	Розвиток відновлювальних джерел енергії шляхом залучення і супроводу інвестиційних проєктів у сфері альтернативної енергетики	Департамент інвестиційно-інноваційного розвитку і зовнішніх відносин ОДА, Департамент розвитку базових галузей промисловості ОДА

У разі виникнення будь-яких не передбачених негативних впливів, Замовник зобов'язується також виконати заходи, для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків, зумовлених реалізацією документа державного планування.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА

План заходів (із змінами) враховує принцип екологічної безпеки та збалансованого природокористування та в цілому орієнтований на зменшення впливу на довкілля.

Під час підготовки звіту про стратегічну екологічну оцінку визначено доцільність і прийнятність планованої діяльності і обґрунтування економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів щодо забезпечення безпеки довкілля, а також оцінено вплив на навколишнє середовище, прогноз впливу на навколишнє середовище, виходячи із особливостей планованої діяльності з урахуванням природних, соціальних та техногенних умов.

У контексті стратегічної екологічної оцінки проекту Плану заходів (із змінами) розглянуті два сценарії розвитку:

оптимістичний, який демонструє позитивну динаміку, яка можлива за умови успішної реалізації Плану заходів (із змінами);

гіпотетичний «нульовий», за яким не розробляється і не затверджується План заходів (із змінами), за яким більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем із високою ймовірністю погіршать існуючу екологічну ситуацію.

План заходів (із змінами) базується на принципі сталого економічного та соціального розвитку, раціонального використання ресурсного потенціалу та екологічної безпеки регіону.

Напрями розвитку включають природоохоронну складову й спрямовані на забезпечення цілей забезпечення високого рівня охорони і зменшення впливів на довкілля.

За результатами аналізу визначено, що в рамках гіпотетичного сценарію подальший сталий розвиток Донецької області є дещо ускладненим, і цей сценарій призводить до погіршення екологічної ситуації в межах регіону, продовження подальшого неефективного використання екологічних ресурсів.

Результати проведення цільового аналізу планованих завдань щодо їх відповідності цілям охорони довкілля, визначених на регіональному рівні, виявили необхідність прийняття Плану заходів (із змінами).

В інтересах ефективного та сталого розвитку області та підвищення якості життя населення найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованого Плану заходів (із змінами).

При підготовці звіту про стратегічну екологічну оцінку труднощі не були виявлені.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Система моніторингу довкілля – це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки.

При здійсненні моніторингу основну увагу належить приділяти заходам, передбаченим у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Проведення моніторингу й оцінки результативності реалізації Плану заходів (із змінами) здійснюватиметься департаментом економіки облдержадміністрації із залученням відповідальних виконавців проєктів і громадськості. Процес моніторингу Плану заходів (із змінами) передбачатиме підготовку:

квартальних звітів про результати реалізації проєктів регіонального розвитку, визначених Планом заходів, за відповідний період

щорічних звітів про результати проведення моніторингу виконання Плану заходів за відповідний період;

звіту з оцінки результативності реалізації регіональної Стратегії та звітів Плану заходів з її реалізації.

Звіт про результати моніторингу складатиметься шляхом порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності виконання Стратегії з їх прогнозованим значенням.

Моніторинг базується на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів) за кожним зі стратегічних напрямів і аналізі досягнення запланованих результатів від реалізації Стратегії. Для моніторингу наслідків реалізації документа державного планування для довкілля застосовуватимуться екологічні індикатори наведені у таблиці 15.

Таблиця 15

Екологічні індикатори для моніторингу реалізації документа державного планування

Операційна ціль	Завдання	Індикатор	Відповідальні за подання інформації
Стратегічна ціль 4 «Екологічна безпека та збалансоване природокористування»			
4.1. Безпечний стан довкілля	4.1.1. Удосконалення публічного екологічного управління та моніторингу	Територія, охоплена дією автоматизованої системи моніторингу довкілля, % площі території області	Департамент екології та природних ресурсів ОДА

	4.1.2. Підвищення екологічної свідомості населення	Частка населення, охопленого заходами екологічної спрямованості, % чисельності населення	Департамент екології та природних ресурсів ОДА
		Частка закладів середньої освіти, при яких створені громадські організації екологічної спрямованості, % кількості відповідних закладів	Департамент освіти і науки ОДА
	4.1.3. Захист водних ресурсів від виснаження та забруднення	Протяжність річок, які були розчищені протягом відповідного року, % протяжності річок, які потребують розчищення	Департамент екології та природних ресурсів ОДА
		Частка побутових забруднених зворотних вод, скинутих у поверхневі водні об'єкти, % скинутих вод об'єктами житлово- комунального господарства	Департамент екології та природних ресурсів ОДА
	4.1.4. Зниження навантаження на атмосферне повітря	Приріст (скорочення) викидів забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення (накопичувальним підсумком до викидів у базовому році), %	Департамент екології та природних ресурсів ОДА
		Рівень лісистості території області, % площі території області	Донецьке обласне управління лісового та мисливського господарства
	4.1.5. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, родючості земель	Площа природо- заповідного фонду регіону, % площі території області	Департамент екології та природних ресурсів ОДА

4.2. Стале управління відходами та небезпечними хімічними речовинами	4.2.1. Удосконалення механізму збору та перероблення твердих побутових відходів	Частка побутових відходів, які надходять на перероблення та/або утилізацію, % загальної кількості зібраних побутових відходів	Департамент екології та природних ресурсів ОДА
		Частка діючих полігонів твердих побутових відходів, які відповідають вимогам, % загальної кількості діючих полігонів твердих побутових відходів	Департамент екології та природних ресурсів ОДА
	4.2.2. Сприяння зменшенню об'ємів утворення твердих побутових відходів	Частка населених пунктів, в яких встановлені контейнери для роздільного збирання твердих побутових відходів, % чисельності населених пунктів	Департамент екології та природних ресурсів ОДА
		Кількість потужностей із сортування твердих побутових відходів, од.	Департамент екології та природних ресурсів ОДА
	4.2.3. Удосконалення системи управління промисловими відходами	Частка промислових відходів, що захоронюються, % загального обсягу утворення відходів	Департамент екології та природних ресурсів ОДА
		Частка промислових відходів, що переробляються або утилізуються, % загального обсягу утворення відходів	Департамент екології та природних ресурсів ОДА
4.3. Енергетична безпека та розвиток альтернативної енергетики	4.3.1. Забезпечення справедливої трансформації вугільної галузі та підвищення ефективності управління традиційними енергетичними ресурсами	Частка населення, охопленого заходами з популяризації енергоефективності та енергозбереження, % чисельності населення	Департамент розвитку базових галузей промисловості ОДА

		Частка бюджетних установ, підключених до системи енергомоніторингу, % загальної кількості бюджетних установ області	Департамент розвитку базових галузей промисловості ОДА
	4.3.2. Розвиток альтернативної енергетики	Частка альтернативних та відновлювальних джерел енергії в загальному обсягу відпуску електричної енергії, %	Департамент розвитку базових галузей промисловості ОДА

Крім того, для моніторингу наслідків реалізації документа державного планування для здоров'я населення передбачені наступні індикатори, наведені у таблиці 16.

Таблиця 16

**Індикатори для моніторингу реалізації
документа державного планування у сфері охорони здоров'я**

Операційна ціль	Завдання	Індикатор	Відповідальні за подання інформації
Стратегічна ціль 2. «Якість життя та людський розвиток»			
2.2. Турбота про здоров'я населення	2.2.1. Підвищення якості та загальної доступності медичних послуг у містах та сільській місцевості	Рівень забезпечення лікарів, що надають первинну медичну допомогу, автомобілями, % <i>Дезагрегація:</i> міста сільська місцевість	Департамент охорони здоров'я ОДА
	2.2.2. Відновлення третинного (високоспеціалізованого) рівня надання медичних послуг	Перинатальна смертність (на 100 тис. народжених живими та мертвими), випадків	Департамент охорони здоров'я ОДА
		Малюкова смертність (на 1 тис. народжених живими), випадків	Департамент охорони здоров'я ОДА
	2.2.3. Посилення профілактичних заходів з упередження захворюваності населення	Частка населення, охопленого профілактичними оглядами, % від плану <i>Дезагрегація:</i> міста сільська місцевість	Департамент охорони здоров'я ОДА

Операційна ціль	Завдання	Індикатор	Відповідальні за подання інформації
		Частка хворих на злоякісні новоутворення з вперше в житті встановленим діагнозом, виявлені при профілактичних оглядах, % до загальної кількості виявлених випадків захворювання <i>Деагрегація:</i> міста сільська місцевість	Департамент охорони здоров'я ОДА
		Рівень охоплення населення профілактичними щепленнями, % <i>Деагрегація:</i> діти доросле населення міста сільська місцевість	Департамент охорони здоров'я ОДА
	2.2.4. Підвищення якості життя людей, що потребують особливої соціально-медичної, психологічної та реабілітаційної допомоги	Кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом ВІЛ, на 100 тис. населення, випадків <i>Деагрегація:</i> жінки чоловіки	Департамент охорони здоров'я ОДА
		Кількість хворих з уперше в житті встановленим діагнозом активного туберкульозу, на 100 тис. населення, випадків <i>Деагрегація:</i> жінки чоловіки	Департамент охорони здоров'я ОДА

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

На теперішній час Донецька область знаходиться в зоні проведення операції Об'єднаних сил, а частина її території (включаючи територію, по якій проходять кордони з сусідньою країною) тимчасово не підконтрольна українській владі. Процеси, які відбуваються на цій території, на даний момент є неконтрольованими та мають наслідки, які важко оцінити.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ПУНКТАМИ 1-10 ЦІЄЇ ЧАСТИНИ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

1. За підсумками СЕО підготовлено «Звіт про стратегічну екологічну оцінку до внесення змін до Плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Донецької області на період до 2027 року» (далі – Звіт СЕО), щодо якого організовано інформування та обговорення громадськості регіону.

2. Головними принципами Плану заходів (із змінами) визначено дотримання пріоритетності прав і свобод людини, забезпечення інклюзивності та гендерної рівності в системі надання послуг населенню, впровадження підходів сталого та збалансованого розвитку. В структурі Плану заходів (із змінами) є окрема програма «Екологічна безпека та збалансоване природокористування», яка включає 3 напрями та 21 завдання, які за умов їх планомірної реалізації, забезпечуватимуть синергетичний ефект.

3. У контексті стратегічної екологічної оцінки Плану заходів (із змінами) розглянуті два сценарії розвитку:

оптимістичний, який демонструє позитивну динаміку, яка можлива за умови успішної реалізації Плану заходів (із змінами);

гіпотетичний «нульовий», за яким не розробляється і не затверджується План заходів (із змінами), за яким більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем із високою ймовірністю погіршать існуючу екологічну ситуацію.

За результатами аналізу визначено, що в рамках гіпотетичного сценарію подальший сталий розвиток Донецької області є дещо ускладненим, і цей сценарій призводить до погіршення екологічної ситуації в межах регіону, продовження подальшого неефективного використання екологічних ресурсів.

В інтересах ефективного та сталого розвитку області та підвищення якості життя населення найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованого Плану заходів (із змінами).

4. План заходів (із змінами) враховує головні державні пріоритети регіонального розвитку на довгостроковий період, а також екосистемного підходу та удосконалення системи інтегрованого екологічного управління та врахування екологічної складової під час розроблення та затвердження документів державного планування.

5. Завдання напрямів програм План заходів (із змінами), пов'язані з ймовірним впливом на довкілля й здоров'я населення, та проекти, спрямовані на покращення стану довкілля в області відповідають положенням ключових

нормативно-правових документів у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язаних із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, що діють на міжнародному, національному та регіональному рівнях.

6. Реалізація Плану заходів (із змінами) не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Водночас реалізація багатьох завдань Плану заходів (із змінами) може сприяти покращенню екологічної ситуації в Донецькій області, а також поступово вирішити проблемні питання щодо управління відходами та екологічних наслідків діяльності підприємств вугледобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості.

Директор департаменту
економіки Донецької обласної
державної адміністрації

Геннадій МАР'ЯНЕНКО

Додаток
до Звіту про стратегічну
екологічну оцінку до внесення
змін до Плану заходів з реалізації
у 2021-2023 роках Стратегії
розвитку Донецької області на
період до 2027 року

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018 року № 2354-VIII – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>.
2. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» 16 жовтня 1992 року № 2707-XII – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>.
3. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 року № 2059-VIII – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>.
4. Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 (із змінами). – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_296.pdf, http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/MR-provedennya-SEO_iz-zminami.pdf.
5. Практичний посібник для посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування «Методичні рекомендації для проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». – Асоціація міст України (АМУ), проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (проект ПРОМІС). – Київ, 2019.
6. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Донецькій області у 2017 році. Режим доступу – <http://ecology.donoda.gov.ua/stan-dovkillya/>.
7. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Донецькій області у 2018 році. Режим доступу – <http://ecology.donoda.gov.ua/stan-dovkillya/>.
8. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Донецькій області у 2019 році. Режим доступу – <http://ecology.donoda.gov.ua/stan-dovkillya/>.
9. Екологічний паспорт Донецької області за 2017 рік. Режим доступу – <http://ecology.donoda.gov.ua/stan-dovkillya/>.
10. Екологічний паспорт Донецької області за 2018 рік. Режим доступу – <http://ecology.donoda.gov.ua/stan-dovkillya/>.
11. Екологічний паспорт Донецької області за 2019 рік. Режим доступу – <http://ecology.donoda.gov.ua/stan-dovkillya/>.
12. Статистичний збірник «Довкілля України» за 2019 рік. Режим доступу – http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/11/Dovk_19.pdf
13. Статистична інформація. Навколишнє середовище. – Режим доступу: <http://donetskstat.gov.ua/statinform1/environment.php>.